

БАТЛАВ:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБЗГ-Н ДАРГА:

Б.БУЯННЭМЭХ

ЗӨВШӨӨРЧ, ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:

“ЖИНХАУ ОРД” ХХК, ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ:

Б.ЧУЛУУН

“ЖИНХУА ОРД” ХХК-НИЙ ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН
НУТАГТ ОРШИХ MV-006701 ТООТ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ
ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙД “ДӨРВӨЛЖИНГИЙН ТӨМРИЙН ХҮДРИЙН
ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 2023 ОНД ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ
БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

/АШИГТ МАЛТМАЛЫН ТУСГАЙ ЗӨВШӨӨРЛИЙН ДУГААР: MV-006701/

/АЖ АХУЙН НЭГЖИЙН РЕГИСТРИЙН ДУГААР: 5002486/

ХЯНАСАН:

БОАЖЯ-НЫ ХБОБЗГ-Н МЭРГЭЖИЛТЭН:

Б.СОЛОНГО

БОЛОВСРУУЛСАН:

“ЭНВИШНГРИЙН” ХХК,

ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ:

Б.ТҮВШИНЖАРГАЛ

Улаанбаатар хот
2023 он

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

ГАРЧИГ

ОРШИЛ.....	4
1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА.....	5
2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙН БАЙРШИЛ	6
4. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ ...	11
5. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ.....	13
6. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	14
7. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	19
8. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	20
9. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	26
10. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	26
11. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	27
12. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ.....	29
13. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ	33
14. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР.....	34
15. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ.....	37
16. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСВИЙН ЗАДАРГАА.....	38
17. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХАВСРАЛТ.....	39

ЗУРГИЙН ЖАГСААЛТ

Зураг.1. Ордын байршлын зураг.....	6
Зураг.2. Хог хаягдлын менежментийн үндсэн зарчим	29
Зураг.3. Ажилчдын хотхоноос гарах хаягдлын ангилалт	30
Зураг.4. Үйлдвэрлэлээс гарах хаягдлын ангилалт.....	31
Зураг.5. Агаарын мониторингийн байршил, Тайлбар: А-1,2 – Агаарын дээж авсан цэг	35
Зураг.6. Хөрсний дээж авах цэгийн байршил, Тайлбар: Х-1,2,3 – Хөрсний дээж авсан цэг	36

ХҮСНЭГТИЙН ЖАГСААЛТ

Хүснэгт .1. Төслийн байршлын координат	6
Хүснэгт .2. 2023 оны ордын үйлдвэрлэлийн нөөц.....	8
Хүснэгт .3. Баяжмал үйлдвэрлэлтийн төлөвлөгөө	9
Хүснэгт 4. Уулын ажлын төлөвлөгөөний төлөвлөлт, 2023 онд.....	10

ОРШИЛ

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь төсөл хэрэгжих нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах, зүй зохистой ашиглах, нөхөн сэргээх, стратегийн үнэлгээний зөвлөмжийн хэрэгжилтийг хангах, нөлөөллийн нарийвчилсан үнэлгээгээр тогтоосон сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах, урьдчилан сэргийлэх, төсөл хэрэгжих орчинд бий болж болзошгүй сөрөг үр дагаврыг хянах, илрүүлэх үндсэн зорилго бүхий эрхзүйн баримт бичиг юм.

“Жинхау Орд” ХХК-ний Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших ашиглалтын MV-006701 дугаартай тусгай зөвшөөрлийн талбайд “Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөгөө боловсруулахдаа 2023 онд батлагдсан БОННУ-ний тайлан, Хэнтий аймгийн засаг даргын “Энхзоо” ХХК-тай байгуулсан Нийгмийн хариуцлага, байгаль орчны чиглэлээр хамтран ажиллах гэрээ, АМГТГ-с батлагдсан уурхайн 2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөө, байгаль орчны тухай багц хуулиуд болон тэдгээртэй холбогдон гарсан шинэ дүрэм, журам, стандартууд, БОАЖЯ-ны сайдын 2019-10-29-ны №А/618 тоот тушаалаар батлагдсан “Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам” зэрэг эрх зүйн баримт, материалууд дээр үндэслэн боловсруулав.

Энэхүү төлөвлөгөөгөөр “Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн үйл ажиллагаатай холбогдон бий болж болзошгүй сөрөг нөлөөллөөс тухайн нутаг дэвсгэрийн байгаль орчныг хамгаалах үйл ажиллагааны зорилтууд, нөлөөллийг бууруулахаар авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний чиглэл, хуваарийг тогтоосон болно.

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө нь зөвхөн төслийн ашиглалтын үйл ажиллагаанд үндэслэн 1 жилийн хугацаатай /2023 он/ хийгдсэн бөгөөд холбогдох бусад бүхий л ажиллагааг байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөтэй нь нягт уялдуулан ажиллах нь зайлшгүй шаардлагатай юм

Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөг орон нутгийн засаг захиргааны байгууллага, нутгийн оршин суугчдад танилцуулж тэднээр хэлэлцүүлсний дараа, жил бүр төрийн захиргааны төв болон орон нутгийн байгууллагууд, холбогдох хяналтын байцаагч нар, ард иргэдээс тавих шаардлага, хүсэлтийг хэрхэн хангасныг нэгтгэн хэрэгжүүлсэн арга хэмжээ, биелэлтийн үр дүнгийн тайланг тухайн оны 12-р сард багтаан БОАЖЯ-нд ирүүлсний дараа, дараа жилийн төлөвлөгөө болон түүнийг хэрэгжүүлэхэд шаардагдах хөрөнгө зардлын хэмжээг батална.

1. ТӨСЛИЙН ТОВЧ ТАНИЛЦУУЛГА

Төслийн нэр: MV-006701 дугаартай тусгай зөвшөөрлийн талбайд “Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах”

Төслийн зорилго: Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ашиглах төслийн хүрээнд төмрийн хүдрийн үлдэгдэл нөөцийг ил аргаар олборлон, бутлан, ангилах, хуурай соронзон баяжуулалтын дамжлагаар таваарын бүтээгдэхүүн үйлдвэрлэн, бүтээгдэхүүнийг экспортлох, улс орон болон бүс нутгийн нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд бодит хувь нэмэр оруулах, ажлын шинэ байр бий болгох зорилготой.

Төслийн ач холбогдол: Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн орд газрын үлдэгдэл нөөцийг зөв зохистой олборлон эдийн засгийн эргэлтэнд оруулах нь Монгол улс, ялангуяа бүс нутгийн нутгийн нийгэм, эдийн засгийн хөгжилд бодит хувь нэмэр оруулах, экспортоор үйл ажиллагаа нь МУ-ын валютын нөөцийг нэмэгдүүлэх, гадаад худалдааны орлогыг нэмэгдүүлэхээс гадна МУ-ын тогтвортой хөгжлийн бодлогыг хангахад чиглэсэн төр захиргааны байгууллагуудаас хэрэгжүүлж буй “МУ-н тогтвортой хөгжлийн үзэл баримтлал – 2030”, “Эрдэс баялгийн салбарт баримтлах бодлого” зэрэг бодлогын бичиг баримтуудын үзэл санаа, тэдгээрийн зорилготой нийцнэ.

Төсөл хэрэгжүүлэгчийн нэр, хаяг:

“Жинхуа Орд” ХХК

Улсын бүртгэлийн дугаар: 9019004016

Регистрийн дугаар: 5002486

Хаяг: Улаанбаатар, Баянгол, 14-р хороо, 47 тоот

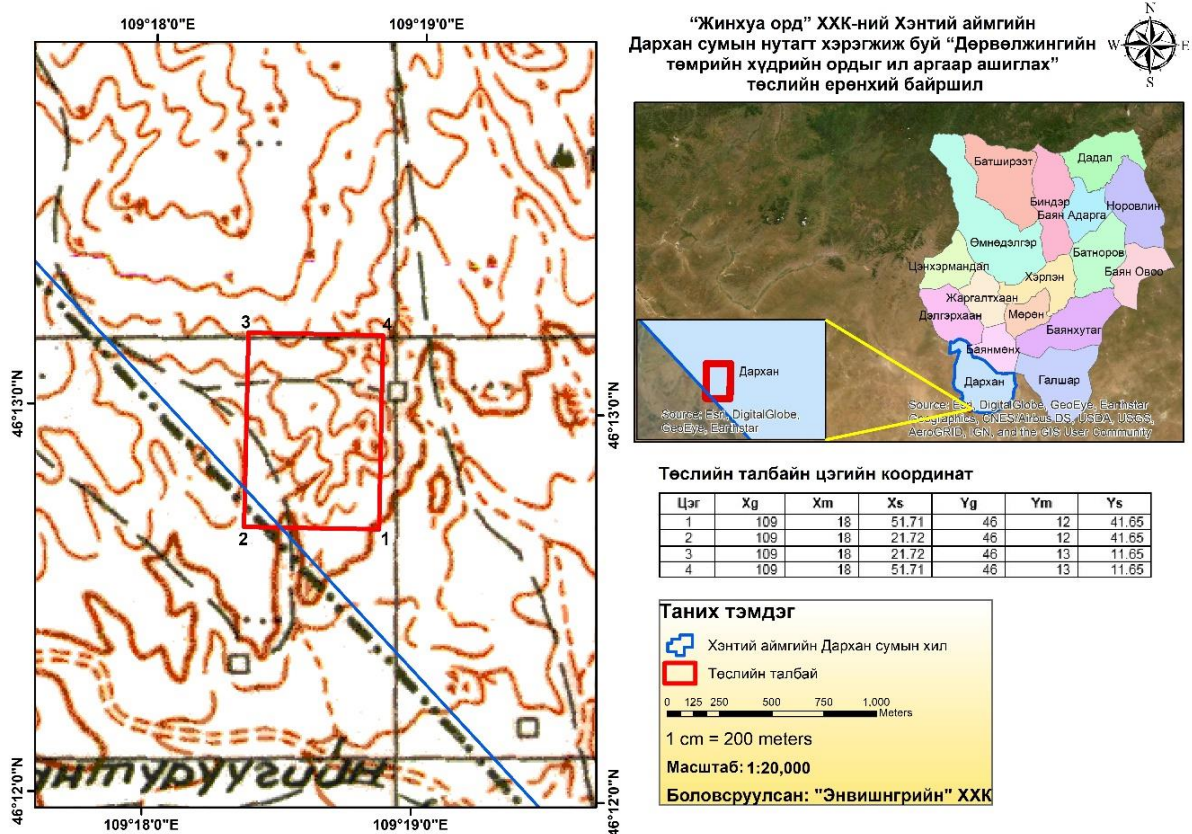
Утас: 99265803

2. ТӨСЛИЙН ТАЛБАЙН БАЙРШИЛ

“Жинхуа орд” ХК-ний Ашигт малтмал ашиглалтын MV-006701 дугаартай тусгай зөвшөөрөл бүхий Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн орд нь Улаанбаатар хотоос зүүн урагш 320 км, Бор-Өндөрийн уулын баяжуулах үйлдвэрээс баруун тийш 13 км, төмөр замын Айраг өртөөнөөс зүүн хойш 75 км -т Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутаг, Хөх овоотын толгодод байрлана.

Хүснэгт .1. Төслийн байршлын координат

№	Е	Н
1	109°18'51.71”	46°12'41.65”
2	109°18'21.72”	46°12'41.65”
3	109°18'21.72”	46°13'11.65”
4	109°18'51.71”	46°13'11.65”

Зураг.1. Ордын байршлын зураг

3. ЕРӨНХИЙ ТӨЛӨВЛӨЛТ

Олборлолт: Дөрвөлжингийн уурхай нь 4-р сарын 15-аас эхлэн бэлтгэл ажил эхлүүлэн 5-р сарын 1-ээс хөрс хуулалт, хүдэр олборлолтын ажлыг эхлүүлэн ажиллана. 2023 онд 31%-ийн агуулга бүхий 400.9 мян.тн төмрийн хүдэр олборлож, 521.21 мян.м3 хөрс хуулалтын ажил хийхээр төлөвлөсөн.

Баяжуулалт: Төмрийн хүдрийг хуурай соронзон баяжуулалтын аргаар баяжуулах ба нийт 42.9%-ийн агуулгатай 252.82 мян.тн төмрийн баяжмал гарган авна.

Хаягдал: Баяжуулах үйлдвэрийн хаягдалыг тусад хуучин хаягдлын овоолготой нэгтгэн овоолно. 2023 онд 10.66%-ийн дундаж агуулагатай 148.08 мян.тн хаягдал гарна.

Эдийн засаг: 2023 онд уурхайн хүчин чадлыг өргөжүүлэх, техник тоног төхөөрөмжийг шинэчлэх, дэд бүтэц, байгаль орчинтой холбоотойгоор 4.5 тэрбум төгрөгийн гадны хөрөнгө оруулалт хийгдэнэ. 2023 онд 39.1 тэрбум төгрөгийн борлуулалтын орлого олж 19.34 тэрбум төгрөгийн зардал гаргаж 15.74 тэрбум төгрөгийн цэвэр ашигтай ажиллана.

2023 ОНЫ УУРХАЙН АШИГЛАЛТ

Уул уурхайн үйлдвэрлэл байгуулах үндэслэл: Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордод 2003-2004 онд гүйцэтгэсэн хайгуулын ажлын үр дүнгийн тайланг ЭБМЗ-ийн хуралдаанаар хэлэлцэн, АМГТХЭГ-ын даргын 2007 оны 05 дугаар сарын 24-ний өдрийн 178 дугаар тушаал, ЭБМЗ-ийн 2007 оны 05 дугаар сарын 09-ний өдрийн 5-01 дугаар тоот дүгнэлтээр төмрийн хүдрийн нөөцийг бодитой /В/ зэргээр 2,411.5 тонн, боломжтой /С/ зэргээр 1,702.4 тонноор тус тус тогтоон улсын нэгдсэн санд бүртгэсэн.

Ордыг ил аргаар 2010-2011, 2013-2015 онуудын хооронд олборлолт явуулсан бөгөөд уулын ажлын мэдээ, тайлангаар бодитой В зэрэглэлээр нийт 955.64 мянган тонн, боломжтой С зэрэглэлээр 310.64 мянган тонн, нийт 1,266.28 мянган тонн төмрийн хүдрийн нөөцийг олборлосон.

2003-2004 онд бодогдсон тайланд алдаа байсан гэж үзэн Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордын нөөцийг бататгах зорилгоор 2021 онд нэмэлт нөөцийн тодотгол тайлан боловсруулж, тайланг ЭМБЗ-ийн хуралдаанаар хэлэлцэн, Үндэсний геологийн албаны даргын 2022 оны 03-р сарын 03-ны өдрийн 19 дугаар тушаал, ЭБМЗ-ийн 2021 оны 12-р сарын 22-ны өдрийн ХХ-15-11 дугаар дүгнэлтээр ордын нөөцийг бодитой В зэрэглэлээр 1,805.51 мянган тонн, боломжтой С зэрэглэлээр 611.50 мянган тонн, нийт 2,417.01 мянган тонн нөөцийг улсын нэгдсэн санд бүртгүүлсэн.

Орд газрыг ашиглах аргын сонголт, үндэслэл: “Дөрвөлжин” орд нь хөрс хуулалт бага, уул-техник нөхцөл энгийн, хялбар орд бөгөөд олборлолт явагдах талбайн гадаргуун түвшин нь далайн түвшингээс дээш 1295-1325 м өргөгдсөн, газрын гадарга нь харьцангуй жигд, өндөржилтийн зөрүү багатай талбайд оршино.

Ил уурхайн ашиглалтын систем:

Ордыг тээвэртэй гадаад овоолготой ашиглалтын системээр олборлоно. Шимт хөрсийг түрэх техникээр хуулах бол үлдсэн хөрсийг тэсэлгээний ажлаар бутлан сийрэгжүүлж ухаж ачин, тээвэрлэж хөрсний овоолгуудад буулгана. Төмрийн хүдэр нь М.М.Протождьяконовын

ангиллаар 10-12 бат бөхийн коэффициенттай чулуулагт орох ба төмрийн хүдэр олборлолт өрөмдлөг, тэсэлгээгээр бэлтгэгдэнэ. Тэслэгдсэн төмрийн хүдрийг экскаватор автосамосвалын хослолоор тээвэртэй ашиглалтын системээр ухаж ачин, тээвэрлэх ба хуурай соронзон аргаар баяжуулна.

Үйлдвэрлэлийн нөөц: 2023 онд ордын дээд түвшингүүдийн хөрс хуулалтын ажил хийгдэж ордын хойд хэсгийн блокуудаас олборлолтын ажлыг эхлүүлнэ.

Хүснэгт .2. 2023 оны ордын үйлдвэрлэлийн нөөц

Ашиглалтын түвшин	Үйлдвэрлэлийн нөөцийн зэрэг, В	Үйлдвэрлэлийн нөөц			
		Хүдрийн хэмжээ	Дундаж агуулга	Металл, Ре	Хуулах хөрсний
М		мян.тн	%	мян.тн	мян.м3
1300-1310		41.16	29.93	12.32	415.05
1290-1300		302.57	31.24	94.52	496.98
1280-1290		713.49	30.15	215.14	403.03
Нийт		2,447.65	29.95	733.10	1,929.78

Уурхайн ажлын горим: Ил уурхайн ажиллах горим нь цаг агаар, уур амьсгал, уурхайн үндсэн техник тоног төхөөрөмжийн бүтээл, жилийн хүчин чадал зэргээс ихээхэн шалтгаална. Уурхайн жилийн хүчин чадлаас хамааран уулын ажил өдөрт 2 ээлжээр явагдана, ээлж үргэлжлэх хугацаа 12 цаг байна. Уулын ажлын хувьд дулааны улиралд буюу 5-р сарын эхнээс 10 сарыг дуустал нийт 6 сар уулын ажлыг явуулна.

Хөрсний овоолго болон хүдрийн агуулах:

Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ашиглах үйл ажиллагаанаас үүсэх хөрсний овоолго болон төмрийн хүдрийн агуулахыг уурхайн өөрийн тусгай зөвшөөрлийн талбайд байрлуулахаар төлөвлөсөн. Уул техникийн болон байгаа техникийн боломж, нөхцөлүүд зэрэг хүчин зүйлүүдийг харгалзан үзэж бульдозерын захлах хэлбэрийн овоолгууд үүсгэнэ. Уурхайн гүнд нөөц өсөх магадлалтай байгаа ба ашиглалтын үеийн хайгуулын ажил хийгдэх тул дотоод овоолго үүсгэхгүй. Уурхайгаас гарах хөрс нь бага, үүсэх хөрсний гадаад овоолгын өндөр нь 10 м, 1 давхаргатай үүсгэхээр тооцсон.

Уулын бусад туслах процессууд:

Төслийн хүрээнд дараах туслах процессуудтай. Үүнд:

- Зам, талбайн ажил, арчилгаа
- Ус зайлуулалт
- Үер усны хамгаалалт
- Тоосжилт дарах

Зам талбайн ажил, арчилгаа: Ил уурхайн дотоод тээврийн авто замыг бульдозероор түрж хийх ба замыг засаж тэгшлэх, арчлах зэрэг ажлуудыг автогрейдерээр хийж гүйцэтгэнэ. Ил уурхайн дотоод тээврийн замын ашиглалт үйлчилгээний ажлыг гэрээт компани автогрейдерийг ашиглана хийж гүйцэтгэнэ. Зам засвар, ашиглалт, үйлчилгээний ажилд зам тэгшлэх, замын бартаа саадыг арилгах, замын эвдрэлийг засах, замыг усны үерээс хамгаалах зэрэг ажлууд орно.

Бүтээгдэхүүн гаргалтын тооцоо:

“Жинхуа Орд” ХХК-ийн Дөрвөлжингийн уурхайн хуурай баяжуулах үйлдвэрийн бүтээгдэхүүн гаргалтын төлөвлөгөөг үйлдвэрлэлийн нийт үлдэгдэл нөөцөд тулгуурласан ба 29.95 хувийн дундаж агуулгатай 2,447.65 мянган тонн хүдэр баяжуулж 42.9 хувийн агуулгатай 1,491.86 мян.тн баяжмал үйлдвэрлэнэ.

Хүснэгт .3. Баяжмал үйлдвэрлэлтийн төлөвлөгөө

№	Үзүүлэлт	Хэмжих нэгж	2023 он
1	Баяжуулах хүдрийн хэмжээ	мян.тн	400.90
2	Анхдагч хүдрийн агуулга	%	30.2
3	Баяжмалын хэмжээ	мян.тн	246.39
4	Баяжмалын гарц	%	63.06
5	Баяжмалын агуулга	%	42.90
6	Баяжмалын металл авалт	%	87.30
7	Хаягдлын агуулга	%	10.66
8	Хаягдлын гарц	%	36.94
9	Хаягдлын хэмжээ	мян.тн	148.08

2023 онд дунджаар 10.66 хувийн агуулгатай 148.08 мянган тонн хаягдал үүснэ.

Хуурай баяжуулалтынн техник, тоног төхөөрөмж:

Хуурай баяжуулах үйлдвэр нь олборлосон хүдрийг 3 шатны бутлагаа, баяжуулалтын технологийн схемээр баяжуулна. Үйлдвэр 1 нь цагт 45 тн, үйлдвэр 2 цагт 50 тн хүдэр боловсруулах бөгөөд баяжуулалтын үр дүнд баяжмал хаягдал гэсэн хоёр бүтээгдэхүүн гаргана.

2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөөний төлөвлөлт

Хүснэгт 4. Уулын ажлын төлөвлөгөөний төлөвлөлт, 2023 онд

Үзүүлэлт		Хэмжих нэгж	Тоон утга	Сар								Улирал			
Бүтээгдэхүүний төрөл	Ашигт малтмалын нэр			5	6	7	8	9	10	11	12	I	II	III	IV
1	2	3	4	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
Олборлолт															
Хөрс хуулалт		мян.м3	521.21	85.00	87.00	86.00	88.00	87.60	87.61			0.00	172.00	261.60	87.61
а. Бэлтгэл малталт		мян.м3	0.00									0.00	0.00	0.00	0.00
б. Үндсэн малталт		мян.м3	0.00									0.00	0.00	0.00	0.00
Хүдэр (элс) олборлолт		мян.тн	400.90	66.50	67.10	67.20	66.80	67.00	66.30			0.00	133.60	201.00	66.30
	Төмөр (Fe)	мян.тн	124.24	20.61	20.79	20.83	20.70	20.76	20.55			0.00	41.40	62.29	20.55
Бүтээгдэхүүн гаргалт															
Хүдэр (элс) боловсруулалт		мян.тн	400.90	66.50	67.10	67.20	66.80	67.00	66.30			0.00	133.60	201.00	66.30
	Төмөр (Fe)	мян.тн	124.24	20.61	20.79	20.83	20.70	20.76	20.55			0.00	41.40	62.29	20.55
Төмрийн бүхэллэг баяжмал		мян.тн	252.82	41.94	42.32	42.38	42.13	42.25	41.81			0.00	84.25	126.76	41.81
	Төмөр (Fe)	мян.тн	108.46	17.99	18.15	18.18	18.07	18.13	17.94			0.00	36.14	54.38	17.94
Бүтээгдэхүүн борлуулалт															
Төмрийн бүхэллэг баяжмал		мян.тн	252.82	41.94	42.32	42.38	42.13	42.25	41.81			0.00	84.25	126.76	41.81
	Төмөр (Fe)	мян.тн	108.46	17.99	18.15	18.18	18.07	18.13	17.94			0.00	36.14	54.38	17.94
а. Дотоод		---													
		мян.тн	0.00									0.00	0.00	0.00	0.00
б. Экспорт		---													
Төмрийн нунтаг баяжмал		мян.тн	252.82	41.94	42.32	42.38	42.13	42.25	41.81			0.00	84.25	126.76	41.81
	Төмөр (Fe)	мян.тн	108.46	17.99	18.15	18.18	18.07	18.13	17.94			0.00	36.14	54.38	17.94

4. ТӨСЛИЙН ГОЛ БА БОЛЗОШГҮЙ СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙН ТОВЧ ТОДОРХОЙЛОЛТ

“Жинхау Орд” ХХК-ний төмрийн хүдрийн ордыг ашиглах төслийн үйл ажиллагаанаас тухайн нутаг дэвсгэр, бүс нутгийн байгаль орчинд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүдийг төслийг хэрэгжүүлэх байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний судалгаагаар тодорхойлсон байдаг.

Хүдрийн тээвэрлэлт, тэсэлгээ зэрэг төслийн үйл ажиллагаанаас гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллийг түүнд өртөх орчноор нь буюу агаар, гадаргын болон газар доорх ус, хөрс, амьтан ургамлын аймгийг хамруулан дараах байдлаар тодорхойлсон. Үүнд:

2.1. Агаарын чанарт үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөллүүд:

- Алтны шороон ордны олборлолтын үйл ажиллагаа болон хөдөлгөөнт эх үүсвэрээс агаарт PM10-аас жижиг хэмжээтэй нарийн ширхэгт тоосонцорын хэмжээ ихсэх
- Элэгдэл эвдрэлд өртсөн газраас салхины нөлөөгөөр тоосжилт үүсэх
- Тэсэлгээ, уурхайд ажиллаж байгаа техник, тоног төхөөрмжөөс үүсэх дуу шуугиан, тоосжилт
- Бага оврын халаалтын зуух, хүнд даацын болон бусад техникээс бохирдуулагч хий үүсэх

Болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд:

- Зам эвдрэх, зам засах зэргээс шалтгаалан шороон зам гарган ашигласнаас агаарт тоосжилт үүсэх
- Шатахуун түгээх станц, тос тосолгооны материалын агуулахаас нэвчилт үүсэх, байгалийн гамшгийн улмаас бодис материал алдагдсанаас агаарт химийн бодис ууршин тухайн орчны агаарыг бохирдуулах.

2.2. Усны чанарт үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөлөл:

- Уурхайн олборлолтын явцад шүүрүүлэлтийн усыг шавхсанаас гүний усны түвшин буурах.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Уурхайн хотхон болон ажилчдын кемпийн бохир ус цэвэрлэх байгууламжийн эвдрэл гэмтэл, технологийн горим алдагдсанаас үүдэн гадаргын болон газрын доорх усны чанар найрлагад нөлөөлөх.
- Шатахуун түгээх станцын агуулахаас нэвчилт үүсэх, байгалийн гамшгийн улмаас бодис материал алдагдсанаас хөрсөнд нэвчин уст үеийг бохирдуулах.
- Хаягдал чулуулгийн овоолго дахь хүчил шүлтийн тэнцвэр алдагдаж хүчиллэг урсацын нөлөөгөөр гадаргын болон газрын доорх ус бохирдох.

2.3. Хөрсний чанарт үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөлөл:

- Олборлолт явуулах талбайн шимт хөрсийг хуулж овоолго үүсгэснээр тухайн газрын хэлбэр төрхөд өөрчлөлт орох.
- Шинээр барилга байгууламж барих, зам гаргах зэргээс хөрсөн бүрхэвч эвдрэл элэгдэлд орох.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Салаа зам үүсгэснээс шалтгаалан хөрс элдэгдэл, эвдрэлд орох.
- Химийн бодис, тос тосолгооны материал, бохир ус асгарсанаас шалтгаалан хөрс бохирдох.
- Хуурай хог хаягдлыг зөвшөөрөлгүй газар хаяснаар хөрс бохирдох.
- Борооны усны угаагдал, үерийн усны улмаас бохирдол зөөгдөн хөрсөн бүрхэвчийг бохирдуулах.

2.4. Ургамлан бүрхэвчид үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөлөл:

- Олборлолт явуулах талбайн шимт хөрсийг хуулж овоолго үүсгэснээр тухайн газрын ургамлан бүрхэвч устгах.
- Шинээр барилга байгууламж барих, зам гаргах зэргээс хөрсөн бүрхэвч эвдрэл элэгдэлд орж тухайн хэсгийн ургамлан бүрхэвч доройтох.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

- Салаа зам үүсгэснээс шалтгаалан хөрс элдэгдэл эвдрэлд орж ургамлан бүрхэвчид нөлөөлөх.
- Химийн бодис, тос тосолгооны материал, бохир ус асгарсанаас шалтгаалан ургамлын ургалтанд нөлөөлөх.
- Төслийн үйл ажиллагааны улмаас үүсэх тоосжилт ургамлын гадаргууд бууснаар фотосинтезийн процессийг багасгаж ургамлын ургалтанд нөлөөлөх

2.5. Биологийн төрөл зүйлд үзүүлэх гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөллүүд

Гол сөрөг нөлөөлөл:

- Уул уурхай түүнийг дагасан суурьшлын бүсээс тухайн бүс нутгийн амьтан дайжих, дүрвэх.
- Уурхайн хөрс хуулалт, хашаажуулалт зэргээс амьтны амьдрах орчин, идэш тэжээл хязгаарлагдах.

Болзошгүй сөрөг нөлөөлөл:

Тээврийн зам хөндлөн гарах амьтад машинд дайруулах.

5. ТУХАЙН ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ГОЛ ЗОРИЛТ

Тус төслийн өмнөх байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тайлан болон төслийн талбайд хийсэн хээрийн судалгаа, шинжилгээний дүн зэргийг үндэслэн байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилтуудыг боловсруулав. ТЭЗҮ-д тусгагдснаар уурхай ойролцоогоор 7 жил ажиллах болно. Мөн уурхайн уул-техникийн ажлын нөхцөл зэргийг харгалзан үзвэл нөхөн сэргээлтийг уурхайг ашиглаж дуусны дараа хийхээр байгаа тул ашиглалтын явцад байгаль хамгаалах болон дүйцүүлэн хамгаалалын ажлыг сайтар хийж байх нь зүйтэй болно. Энэ нь уурхайн ажиллагаа дуусны дараа нөхөн сэргээлт хийхтэй холбоотой юм.

Энэхүү төлөвлөгөөний дагуу 2023 онд болзошгүй эрсдэл, сөрөг нөлөөллүүдээс сайтар сэргийлэн ажиллах, орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг тогтмол хэрэгжүүлэх, хог хаягдлын сайтар бэлтгэгдсэн менежмент, зайлуулах устгах системтэй болох зэрэг байх болно.

- Уурхайн дотоод үйл ажиллагаанаас үүдэлтэй тоосжилтийг бууруулах
- Болзошгүй эрсдэл, хүчиллэг урсац бүхий үерийн үед ажиллах төлөвлөгөөтэй болох
- Хог хаягдлыг байгаль орчинд халгүйгээр зайлуулах, устгах системийг бий болгох
- Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг тогтмол хэрэгжүүлэх
- Үйл ажиллагааны явцад учирч болзошгүй эрсдэл аюулаас бүрэн сэргийлж ажиллах, энэтэй холбоотой сургалтыг тогтмол зохион байгуулах
- Илүү ашиглалт бүхий талбайг тодорхой хэмжээгээр чөлөөлөх

6. СӨРӨГ НӨЛӨӨЛЛИЙГ БУУРУУЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус төлөвлөгөөний гол зорилго нь дээр тодорхойлсон голлох сөрөг нөлөөллүүдийг бууруулах оршино. Энэхүү төлөвлөгөөг боловсруулахдаа дээрх төслийн гол болон болзошгүй сөрөг нөлөөлөлийн товч тодорхойлолт болон байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний гол зорилт зэргийг үндэслэн хийв.

2.6. Агаарын чанарт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр

#	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжү үлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
1	Уурхайн технологийн замаас үүсэх тоосжилтыг бууруулах зорилгоор тусгай зориулалтын бодис хэрэглэх	Ил уурхай	м ³ /сар	Жил бүр	Үйлдвэрлэлийн зардлаас		Жинхау орд ХХК	-	Шаардлагатай нөхцөлд усалгаа хийгдсэн байх	Агаарын тухай хууль, MNS 4585:2007
2	Уурхайн технологийн замын засвар үйлчилгээг тогтмол хийж үүсэх тоосжилтын хэмжээг бага байлгах		м ³							
3	Уурхайн тээврийн машины хурдны хязгаарт хяналт тавьж, үүсэх тоосыг бага байлгах		-	Өдөр бүр						
4	Техник хэрэгслүүдийн эвдрэл гэмтлийг хянаж, техникийн хэвийн ажлын горимыг ханган тээврийн хэрэгслийн яндангаас ялгарах хийг үйлдвэрлэгчээс гаргасан хэм хэмжээнд байлгах	Төслийн талбайн хөнгөн тэрэгнүүд	ширхэг	10	Үйлдвэрлэлийн зардлаас		Байгаль орчны баг	Улсын үзлэгт хамрагдаж Холбогдох төлбөрийг төлсөн байх	АТ Хууль АБТТ Хууль	
5	Гадаад тээврийн замын арчилгааг байнга хийж байх	уурхайгаас Засмал зам хүртэл зам	10 км	Тухай бүр	Үйлдвэрлэлийн зардлаас		Байгаль орчны баг	Шороон замаар тээвэр хийсэн тохиолдол гараагүй байх	БОХТ Хууль	
6	Агаарын тоосжилт буюу PM2.5, 10 хэмжигч 1 цэг байршуулах	Уурхайн хүрээ болон нөлөөллийн бүс	ш	1	Дотоод зардлаас төлөвлөх					
БОМТ-ний зардал, төг								-		

2.7. Газар доорх усанд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр

#	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
1	Усны нөөцийг алдагдалгүйгээр ашиглах зорилгоор уурхайн шүүрлийн усны шавхалтыг хамгийн их байх горимыг мөрдөн ажиллаж, уг усыг зам усалгаа болон мод усалгаанд ашиглах	уурхай	м ³	500	Үйлдвэрлэлийн зардлаас		Жинхау орд ХХК	-	Уурхайн шүүрүүлэлтийн систем горимын дагуу ажилласан байх	Усны тухай хууль
2	Газар доорх усны хяналт шинжилгээг малчдын худгууд дээр хуваарийн дагуу хийж гүйцэтгэх	Уурхай орчим	хүн/ өдөр	2	Орчны хяналт шинжилгээний зардлаас			Усны лабораториуд	Хэмжилт, дээжлэлт хуваарийн дагуу хийгдсэн байх	БОНБУТХ
3	Булгийн эх ба уст цэгүүдийг цэвэрлэх арга хэмжээ зохион байгуулах	Төслийн талбай орчмын уст цэгүүд	хүн/ өдөр	2	250 000	500 000		Төслийн нэгжүүд	Жилд 2-с доошгүй уст цэгүүдийг цэвэрлэсэн байх	Усны тухай хууль
БОМТ-ний зардал, мян.төг							500 000			
Үйлдвэрлэлийн зардал							-			

2.8. Хөрсөн бүрхэвчид үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр

#	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт	
1	Түлш, шатах тослох материалаар хөрс бохирдохоос урьдчилан сэргийлэх, түүнд хяналт тавих, асгаралт үүссэн талбайг цэвэрлэх, хөрсийг саармагжуулах арга хэмжээ авч ажиллана.	Төслийн талбай	удаа	12	Үйлдвэрлэлийн зардлаас		Байгаль орчны баг	Төслийн нэгжүүд	Хөрсний шинжилгээний дүн стандартын шаардлага хангаж байх	ХХЦСТ Хууль, MNS 5850:2008	
2	Салаа зам үүсэхээс хяналт тавьж, хөрсний элэгдэл эвдрэл үүсэхээс урьдчилан сэргийлнэ	Төслийн талбай	хүн/өдөр	12			Байгаль орчны баг	Төслийн нэгжүүд	Төслийн нөлөөллөөр салаа зам гараагүй байх	ХХЦСТ Хууль, ГТХууль	
3	Хөрсний төлөв байдал ба бохирдлын мониторинг судалгаа хийж хэрэгжүүлэх	Уурхайн орчмын бүс	Удаа	2	Орчны хяалт шинжилгээний зардлаас		Байгаль орчны баг	Мэргэжлийн байгууллага	Шинжилгээний дүн, Тайлан гарсан байх	БОНБУТХ MNS 5850:2008, MNS 3297:1991	
4	Үер болон борооны усаар зөөгдөн элдэв хог хаягдал хөрсөнд шингээгдэхээс сэргийлж үерийн ус зайлуулах суваг, шуудуу байгуулах	Төслийн талбай болон түүний орчимд	-	-	-	Үйлдвэрлэлийн зардлаас	Уулын үйлдвэрлэлийн хэсэг, байгаль орчны баг	Төслийн нэгжүүд	Үйлчлэлийн нөлөөгөөр		
БОМТ-ний зардал							-				
Үйлдвэрлэлийн зардал							-				

2.9. Ургамал, амьтны аймагт үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах чиглэлээр

#	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ мян.төг	Нийт зардал мян.төг	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
1	Ургамлан бүрхэвчийн хяналт шинжилгээний ажлыг хэрэгжүүлэх	Төслийн талбай	Удаа	1	3 000 000		Мэргэжлийн судлаач, байгууллага	Байгаль орчны баг	Тайлан гарсан байх	БОНБҮТ Хууль
2	Амьтны аймгийн мониторинг судалгааг том хөхтөн амьтан, шувууд зэрэг чиглэлээр хийж хэрэгжүүлэх	төслийн талбай	Удаа	1	2 000 000		Мэргэжлийн судлаачид, байгууллага	Байгаль орчны баг	Тайлан гарсан байх	БОНБҮТ Хууль
БОМТ-ний зардал, мян.төг					5 000 000 төгрөг					
Үйлдвэрлэлийн зардал					-					
Сөрөг нөлөөллийн бууруулах арга хэмжээний нийт зардал, мян.төг					5 500 000.0					

Ургамлан нөмрөгийн хяналт, шинжилгээ

Уурхайн үйл ажиллагааны явцад ургамлын аймаг, ургамлан нөмрөгийн хяналт шинжилгээ, судалгааг сонгосон цэгүүдэд, тодорхой давталттайгаар, тогтмол явуулсанаар цөлөрхөг хээрийн өвөрмөц экосистемд дасан зохицож ирсэн ургамлан нөмрөг, түүний зүйлийн олон янз байдлын хомсдолыг хянах, ургамлын бүлгэмдэлд өөрчлөлт орж байгаа эсэх, хөл газрын ургамлын оролцоо нэмэгдэж байгаа болон ургамлын бүтээмж хэрхэн өөрчлөгдөж байгаа зэргийг илрүүлэх боломжийг олгоно. орд нь байгаль орчны салбарт хүчин төгөлдөр мөрдөгдөж буй холбогдох хууль, стандарт, журам зэрэг эрхзүйн баримт бичгүүдээс өөрсдийн үйл ажиллагаатай холбоотойг чанд сахин биелүүлж, дотоодын хяналтыг хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

Уурхайн талбайд ургамлан нөмрөгийн мониторингийн цэг сонгон авч ургамлын хяналт-шинжилгээ, мониторингийн судалгааг тогтмол хийх хэрэгтэй

Хяналт шинжилгээг явуулахдаа сонгон авсан цэгүүдэд аргазүйн дагуу тодорхой хуваариар хэмжилт бүртгэл хийх ба ургамлан нөмрөг олборлолтын болон байгалийн зүгээс үзүүлж буй нөлөөг тогтоох шаардлагатай. Хяналтын цэгийг сонгохдоо ургамлан бүлгэмдэл солигдлын дагуу шугаман трансектийн дагуу явж ургамлан бүлгэмдэл өөрчлөгдөх тутамд хяналтын цэг сонгоно. Ургамлан нөмрөгийн хяналт шинжилгээг ургамлын өсөлт хөгжлийн үе буюу 6-8 сард хийнэ. Ингэхдээ сонгосон хяналтын цэгт 3 удаагийн давтамжтайгаар геоботаникийн бүрэн бичиглэлийг Браун Бланкийн бичиглэлийн аргаар үйлдэнэ. Бичиглэлд ургамлын төрөл зүйл, тохиолдоц, арви, бодгалийн тоог үнэлнэ. Мөн бүлгэмдлийн биомассыг хуурай жингийн аргаар тодорхойлно.

Хяналт шинжилгээг дараах чиглэлээр хэрэгжүүлэх. Үүнд:

- Хөндлөнгийн-Мэргэжлийн байгууллагаар хийлгэх
- Дотоод-Уурхайн байгаль орчны мэргэжилтнүүд хийх,
- Олон нийтийн оролцоотой хийх зэрэг болно.

Хөндлөнгийн хяналт шинжилгээний хөтөлбөр

Уурхайн олборлолт эхлэхээс өмнө мэргэжлийн эрдэмтэн, судлаачдаар ургамлын аймаг, ургамалжилтын хяналт шинжилгээ, мониторингийн судалгааг тухайн уурхайн байгаль орчны суурь болон нарийвчилсан үнэлгээнд суурилсан байдлаар боловсруулалт хийлгэн, тэнд сонгогдсон байршил, аргазүй, давтамжийн дагуу тогтмол хийлгэнэ. Энэ нь олборлолтын өмнөх суурь нөхцлөөс, төсөл хэрэгжиж дуусах хүртэлх ургамлан нөмрөгт нөлөөлсөн нөлөөллийг нарийн тогтоох боломжийг олгодог.

Дотоод хяналт шинжилгээ

Дотоод хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийг уурхайн байгаль орчны мэргэжилтнүүд мэргэжлийн байгууллагын боловсруулсан хөтөлбөрийн дагуу дотоодын ажиглалт судалгааг явуулж, нэмэлт мэдээ материал цуглуулна. Ингэхдээ нөлөөллийн болон нөлөөллийн бус бүсэд сонгон авсан мониторингийн цэгүүдийн хооронд 50 м-ийн зайтай байх. Өөрөөр хэлбэл нэг цэгт 2 удаагийн давталттайгаар мониторингийг хийнэ. Жил бүрийн мониторингийн үр дүнг нөлөөллийн үр дүнтэй харьцуулж, ямар нэгэн сөрөг нөлөөллийн улмаас үүссэн өөрчлөлт ажиглагдвал түүнийг бууруулах, хянах арга хэмжээг боловсруулан хэрэгжүүлэх. Хөрс, ургамал болон усны мониторингийн үр дүнгүүдийг хооронд нь уялдуулан, дүгнэлт гаргаж нөлөөллийг тодорхойлох.

Сонгогдсон цэгүүдэд мониторинг хийхдээ эдгээр нөлөөллийн бүсийн цэгүүд нь нөлөөллийн бус бүсэд сонгогдсон цэгүүдтэй нэг хэвшинжийн ургамалжилт эсвэл бүлгэмдэлд хамаарагдаж байгаа эсэхийг ажиглах. Тухайлбал, нөлөөллийн бүс дэх цэг нь сайрын ургамалжилт бүхий талбайд, нөлөөллийн бус бүсэд сонгогдсон цэг нь уул, толгодын ургамалжилт бүхий талбайд сонгогдсон тохиолдолд мониторингийн хийсний үр дүнд гарахгүй.

Олон нийтийн оролцоотой хяналт шинжилгээ

Ургамлын аймаг, ургамалжилтын хяналт шинжилгээг зөвхөн уурхайн талбайгаар хязгаарлахгүйгээр ойр орчмын иргэдийн оролцоонд тулгуурлан, өргөн хүрээтэйгээр явуулах боломжтой. Тухайлбал, нутгийн иргэд тэр дундаа уурхайн талбай болон түүний орчимд нутагладаг малчин иргэдтэй байгаль орчинд үзүүлж буй аливаа өөрчлөлтийг, ялангуяа ургамлан нөмрөгийн өөрчлөлтийг ажиглаж, илрүүлэн үнэн бодит мэдээллийг уурхайн байгаль орчны багийнханд тухай бүрт нь мэдээлэх талаар хамтран ажиллах зэрэг болно.

7. ДҮЙЦҮҮЛЭН ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

“Жинхуа орд” ХХК-ний уурхайн орчинд биологийн олон янз байдлын судалгаа, шинжилгээ хийх, байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний зардлыг холбогдох аргачлалын дагуу тооцож оруулав.

Ажлын хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Дүйцүүлэн хамгаалах арга хэмжээний зардал	Дархан сумын нутаг	га	2.5		12 000 000	“Жинхуа орд” ХХК	-		
Нийт дүн						12 000 000			

Монгол улсын Байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын үнэлгээний тухай хуульд орсон 2012 оны нэмэлт өөрчлөлтийн дагуу уул уурхайн олборлолтын төслүүд жил тутмын байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө (БОМТ) болон байгаль орчинд нөлөөлөх байдлын нарийвчилсан үнэлгээний (БОНБНУ) тайландаа биологийн олон янз байдлын дүйцүүлэн хамгааллын арга хэмжээг тусгах шаардлагатай. Засгийн газрын 374/2013 тоот тогтоол, Байгаль орчин, ногоон хөгжлийн сайдын А117/2014 тоот тушаалд дүйцүүлэн хамгааллын менежментийн гол зарчмууд болон аргачлалыг заасан. Шалгуур хангасан бүхий л төслийг биологийн олон янз байдлын бусад үнэт зүйлст байгаль орчны эерэг нөлөөлөл үзүүлэхийг эрэлхийлэх, хамгаалах эсхүл менежмент хийх замаар биологийн олон янз байдалд үзүүлэх үлдэгдэл нөлөөлөлд дүйцүүлэн хамгаалал хэрэгжүүлэхийг эдгээр эрх зүйн актаар шаардаж буй.

1. Уурхайлалтын нөлөөгөөр эвдэрсэн талбайг нөхөн сэргээх

Хэнтийн аймгийн БОАЖГ-н өгсөн саналын дагуу Хэнтийн аймгийн Дархан сумын нутагт уурхайн нөлөөгөөр эвдэрсэн 2.5 га талбайг нөхөн сэргээх болно.

8. НӨХӨН СЭРГЭЭЛТИЙН АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Тус уурхайн нийт 7 жил ашиглагдах бөгөөд уурхайлалт гүн рүүгээ явах тул ашиглалтын сүүлийн жилүүдэд техникийн сэргээн хийгдэх юм. Хэдий тийм боловч жил болгон нөхөн сэргээх боломжтой талбайг стандартын дагуу нөхөн сэргээх нь зүйтэй юм.

Ажлын хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ	Нийт зардал	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Техникийн нөхөн сэргээлт	Уурхайн талбай	овоолго	-	10 900 000		“Жинхау орд” ХХК	Нөхөн сэргээлтийн мэргэжлийн компаниуд		
Биологийн нөхөн сэргээлт		га	1	5 000 000					
Мод сөөг тарих		ш	100 ш	5 000 000					
Илүү ашиглалт талбайг чөлөөлөх ажил		га	3	15 000 000					
Илүү ашиглалт бүхий талбайн техникийн нөхөн сэргээлт		га	3	15 000 000					
Нийт дүн					50 900 000.0				

Илүү ашиглалттай нийт 6.7 га талбайг нөхөн сэргээлтийн чиглэл, тооцоог дараахь байдлаар орууллаа.

Нөхөн сэргээлт хийх чиглэл

Тус уурхайн нөхөн сэргээлтийг БОАЖЯ-ны 2015 оны 3-р сарын 30-ны өдрийн А-138 тоот тушаал, Уул уурхайн үйл ажиллагааны улмаас эвдрэлд орсон газарт техникийн болон биологийн нөхөн сэргээлт хийх аргачлалын дагуу хийж гүйцэтгэх болно. Нөхөн сэргээлт хийх чиглэл нь ХАА-н, ашиглах хэлбэр нь бэлчээрийн зориулалтаар ашиглах болно.

Техникийн нөхөн сэргээлт

Техникийн нөхөн сэргээлтийг MNS5917:2008 стандартын дагуу хийж гүйцэтгэнэ. Нийт талбайн хэмжээ 6.7 га байх болно. Техникийн зардлын тооцоог дараахь байдлаар үзүүлэв.

Нөхөн сэргээлт хийгдэх талбайг тэгшлэх ажлын зардал

Тоног төхөөрөмж болон барилга, байгууламжуудын талбай тэгшлэх ажлын зардал тооцъё. Нийт тэгшлэлт хийх талбай: 2.8 га буюу 28000.м², нөхөн сэргээгдэх талбайд 0.2 м зузаантай хөрс чулуулгийг бульдозероор тэгшлэх ажил дахин хийгдэнэ гэвэл нийт тэгшлэх ажлын хэмжээ:

$$V_{\text{пл}} = 28000 \cdot 0.2 \cdot 1.05 = 5880 \text{ м}^3 \text{ болно.}$$

Хүснэгт.5.4. Бульдозероор тэгшлэх ажлын зардал (Б8К бульдозер)

Зардлын нэр	Томьёо	Тайлбар
Тэгшлэх ажлын хэмжээ: • эзлэхүүн м ³ • талбай м ²	$V_{\text{пл}} = S_{\text{нийт}} \cdot h \cdot k_c$ $V_{\text{пл}}$ – тэгшлэх ажлын эзэлхүүн хэмжээ, м ³ S – тэгшлэх талбай, м ² h – тэгшлэх хөрсний зузаан, см k_c – сийрэгжилт тооцох коэффициент	$V_{\text{пл}} = 2.8 \cdot 10000 \cdot 0.2 \cdot 1.05 = 5880$ м ³ $S_{\text{нийт}} = 2.8 \cdot 10000 = 28000 \text{ м}^2$
Талбай тэгшлэх үеийн бульдозерийн бүтээл, м ² /цаг	$3600 \cdot L \cdot (I_x \sin \gamma - b) \cdot K_{\text{цан}}$ $S_T = n \cdot \left(\frac{1}{v} + t_э \right)$	$3600 \cdot 250 \cdot (1.17 \sin 30 - 0.4) \cdot 0.85$ $S_T = 2 \cdot \left(\frac{250}{100} + 60 \right) = 1132.2 \text{ м}^2$
Нийт ажиллах цаг	$T = \frac{S_{\text{нийт}}}{S_T \cdot K_{\text{акс}}}$	$T = 5.19$
Түлш, ШТМ-ын зардал	$C_{\text{дт}} = T \cdot T_{3ц} \cdot 1.15 \cdot P_{\text{дт}}$	$C_{\text{сд}} = 5.19 \cdot 90 \cdot 3.15 \cdot 1.7 = 2208505.5$ төг
Сэлбэг	$C_{\text{сэ}} = XO_{\text{бульд}} \cdot k \cdot t / T_k$	$C_{\text{сэ}} = 2208505.5 \cdot 0.015 \cdot 5.19 / 4800 = 155819$ төг
Цалингийн зардал	$C_{\text{ц}} = T \cdot Ц_{\text{ц}}$	$C_{\text{ц}} = 5.19 \cdot 10.5 = 57090$ төг
НДШ	$C_{\text{ндш}} = C_{\text{ц}} \cdot 0.13$	$C_{\text{ндш}} = 57090 \cdot 0.13 = 7421$ төг
Элэгдлийн зардал	$C_{\text{эхш}} = XO_{\text{бульд}} \cdot H_э \cdot t / T_k$	$C_{\text{эхш}} = 503000 \cdot 0.1 \cdot 402 / 4800 = 4212.6$
Нийт бульдозерийн зардал	$C_{\text{нийт бульд}} = C_{\text{дт}} + C_{\text{сэ}} + C_{\text{ц}} + C_{\text{ндш}} + C_{\text{эхш}}$	$C_{\text{нийт бульд}} = 2208505.5 + 155819 + 57090 + 7421 + 4212.6 = 2\,433\,048.8$ төг

Тэгшилсэн талбайг шимт хөрсөөр хучих ажлын зардал

Тэгшилсэн 6.7 га талбайг 10 см хөрсөөр хучихад $67000 \cdot 0.15 \cdot 1.05 = 10552.5 \text{ м}^3$ шимт хөрс хэрэгтэй.

Хүснэгт.5.5. Шимт хөрсийг овоолгоос утгуурт ачигчаар ачиж, тээвэрлэх ажлын зардал

Үзүүлэлт	Томъёо	Тооцоолол, тайлбар
Ачиж тээвэрлэх ажлын хэмжээ	$V_n = S_f \cdot h \cdot K_c$	$V_n = 10552.5 \text{ м}^3$
Утгуурт ачигчийн ачиж тээвэрлэх ажлын цагийн бүтээл	$Q_{yAc} = \frac{3600 \cdot K_{ца} \cdot E_{ам} \cdot K_{уд} \cdot \gamma}{\left(t + 3.6 \left(\frac{L_a}{V_a} + \frac{L_x}{V_x}\right) + t_B\right) \cdot K_C}$ <p> Q_{yAc} – утгуурт ачигчийн нэг цагийн бүтээл, м^3 $K_{ца}$ – цаг ашиглалтын коэф $K_{уд}$ – утгуурт дүүргэлтийн коэф, (0.8-1.2) t – ажлын мөчлөгийн хугацаа $t = 87.8 - 10.65q_a + 0.52q_a^2$ q_a – ачигчийн даац, тн L_a, L_x – ачаатай болон хоосон явах тээвэрлэлтийн зай, м V_a, V_x – ачаатай болон хоосон явах хөдөлгөөний хурд, м/сек $E_{ам}$ – тээвэрлэх үеийн утгуурын багтаамж, м^3 γ – тээвэрлэх хөрсний нягт, $\text{т}/\text{м}^3$ t_B – буулгах хугацаа K_C – сийрэгжилтийн коэффициент </p>	$t = 87.8 - 10.65 \cdot 5 + 0.52 \cdot 5^2 = 45.55$ $Q_{yAc} = \frac{3600 \cdot 0.85 \cdot 3 \cdot 1.1 \cdot 1.8}{\left(45.5 + 3.6 \left(\frac{100}{11.5} + \frac{100}{16}\right) + 3\right) \cdot 1.05} = 159.5$
Нийт ажиллах цаг :	$T = \frac{V_n}{Q_{yAc} \cdot K_{экс}}$ <p> T – Тухайн ажлыг хийж гүйцэтгэх цаг $R_{ц}$ – утгуурт ачигчийн нэг цагийн бүтээл, м^3 $K_{экс}$ – сийрэгжилтийн коэффициент </p>	$T = 66.15$
Түлш, ШТМ-ын зардал	$C_{дт} = T \cdot T3ц \cdot 1,15 \cdot R_{дт}$ <p> $C_{дт}$ – түлш, ШТМ-ын хэрэгцээ $T3ц$ – цагт зарцуулах түлшний норм 1,15- ШТС-ыг түлшний зардлын 15%-иар $R_{дт}$ – 1л дизель түлшний үнэ, 1300 төг </p>	$C_{дт} = 66.15 \cdot 15 \cdot 1.15 \cdot 1.7 = 1983984.8 \text{ төг}$
Сэлбэг :	$C_{сэ} = XO_{ут.ач} \cdot k \cdot t/T$ <p> $C_{сэ}$ – сэлбэгийн зардал $XO_{ут.ач}$ – утгуурт ачигчийн үнэ k – сэлбэг тохиох хувь хэмжээ </p>	$C_{сэ} = 69600 \cdot 0,02 \cdot 66.15 / 4800 = 19180 \text{ төг}$
Цалингийн зардал	$C_{ц} = T \cdot Ц_{ц}$ <p> $C_{ц}$ – цалингийн нийт зардал $Ц_{ц}$ – машинистийн цагийн тарифт цалин </p>	$C_{ц} = 66.15 \cdot 45000 = 2976750 \text{ төг}$

**“Жинхау Орд” ХХК-ний Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших
ашиглалтын MV-006701 дугаартай тусгай зөвшөөрлийн талбайд
“Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн
2023 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

2023

Нийгмийн даатгалын шимтгэл	$C_{ндш} = C_{ц} \cdot 0,13$ Цалингийн сангийн 13%-иар НДШ тооцно.	$C_{ндш} = 2976750 \cdot 0,13 = 386977,5$ төг
Элэгдлийн зардал	$C_{эхш} = XO_{буль} \cdot H_{э} \cdot t / T_k$ $C_{эхш}$ – элэгдэл хорогдлын шимтгэл $H_{э}$ - ЭХШ-ийн норм 10% T_k – жилд ажиллах нийт хугацаа t - хөрс тээвэрлэх ажлын нийт хугацаа	$C_{эхш} = 69600 \cdot 0,1 \cdot 66,15 / 4800 = 95917,5$ төг
Нийт утгуурт ачигчийн зардал:	$S_{ya} = 1\ 983\ 984,8 + 19180 + 2976750 + 386977,5 + 95917,5 = 5462829,8$ төг	

Нягтаршуулах ажлын зардал

Биологийн нөхөн сэргээлтэд бэлтгэн нөхөн сэргээх талбайг скреперээр нягтаршуулна.

Хүснэгт 5.6. Скреперийн ажлын зардал

Зардлын нэр	Томьёо	Тайлбар
Тэгшлэх ажлын хэмжээ: - эзлэхүүн м ³ - талбай м ²	$V_{пл} = S \cdot h \cdot k_c$	$V_{пл} = 67000 \cdot 0,15 \cdot 1,05 = 10552,5$ м ³
Талбай тэгшлэх үеийн дугуйт скреперийн бүтээл, м ³ /цаг	$Q_{скр} = \frac{K_c \cdot V_{скр}}{T_{ц} \cdot K_{yo}}$	$Q_{скр} = \frac{1,6 \cdot 4,5 \cdot 3600}{178,9 \cdot 0,6} = 241,54$
Циклийн үргэлжлэх хугацаа	$T_{ц} = t_a + t_{ая} + t_d + t_{хя}$	$T_{ц} = 20 + 93,9 + 15 + 50 = 178,9$ сек
Нийт ажиллах цаг	$T = \frac{V_{хүч}}{Q_{скр}} \cdot k_{экс}$	43,6
Түлш, ШТМ-ын зардал	$C_{дт} = T \cdot T_{зц} \cdot 1,15 \cdot P_{дт}$	$C_{дт} = 43,6 \cdot 25 \cdot 1,15 \cdot 3,7 = 4637950$
Сэлбэг	$C_{сэ} = XO_{скр} \cdot k \cdot t / T_k$	$C_{сэ} = 5500 \cdot 0,02 \cdot 266 / 4800 = 6090$ төг
Цалингийн зардал	$C_{ц} = T \cdot Ц_{ц}$	$C_{ц} = 43,6 \cdot 25 = 1090000$ төг
НДШ	$C_{ндш} = C_{ц} \cdot 0,13$	$C_{ндш} = 1090000 \cdot 0,13 = 141700$ төг
Элэгдлийн зардал	$C_{эхш} = XO_{скр} \cdot H_{э} \cdot t / T_k$	$C_{эхш} = 55000 \cdot 0,1 \cdot 266 / 4800 = 30479$ төг
Нийт скреперийн зардал	$Z_{ск} = 4637950 + 6090 + 1090000 + 141700 + 30479 = 5906219$ төг	

Техникийн нөхөн сэргээлтийн ажлын нийт зардал:

$$Z_{тнс} = C_{хүч} + C_{тар\ тэгш} + C_{нягт} = 2\ 433\ 048,8 + 5462829,8 + 5906219 = 13\ 802\ 097,6 \text{ төг}$$

Биологийн нөхөн сэргээлтийн үржүүлгийн талбайг бий болгох

Уурхайн олборлолтын үйл ажиллагаанаас устаж болзошгүй, хамгаалах шаардлагатай 2 зүйл субэндемик ургамал болон тухайн газрын зонхилогч ургамлуудаас уурхайн биологийн нөхөн сэргээлтийн туршилтын талбайг бий болгож шилжүүлэн суулгах, үрээр үржүүлэх зэргээр тарималжуулан биологийн нөхөн сэргээлтэнд ашиглах хэрэгтэй.

Нөхөн сэргээлтэнд шаардлагатай ургамлын үржүүлгийн талбайг үржүүлгийн хэсэг, эх ургамалын хэсэг, хүлэмж, бойжуулах талбай, хамгаалалтын зурвас, мод, сөөгний туршилтын хэсэг болон олон наст ургамлын туршилт гэсэн хэсгүүдтэй байж болно. Үр, мөчир үрслүүлэх, бордоо, бууц нөөцлөх хэсэг болон үндсэн бэлтгэл ажлын талбайг байгуулах.

Үржүүлгийн талбайд тарьж болох ургамлууд

Хайлаас, жигд, сухай, улиас, нарс, гацуур, монос, чацаргана, бургас, заг, агч, далан хальс, голт бор, хармаг, хотир, шар хуайс, харгана, гүйлс, буйлс, үхрийн нүд, нохойн хошуу, орог тэсэг зэрэг мод сөөг, бутлаг ургамалууд болон хялгана, өлөнгө, хиаг, ерхөг зэрэг олон наст өвслөг ургамалуудыг тарьж болно.

Туршилтын талбайд таримал олон наст үетэн угамлууд болох согоовор, ерхөг, нөмрөг ургамал болох овъёос, бударганы үрийг турших тарих.

Мөн орон нутгийн нэг болон олон наст, сөөг ургамлуудыг үрээр болон ургал эрхтнийг шилжүүлэн суулгах байдлаар тариалах: Энд бор бударгана, улаан бударгана, хиаг, улалж, хялгана, хазаар өвс, таана зэргийг тарьвал зохимжтой.

Байгалийн бүс, бүслүүр	Тарих модны нэр	Эгнээ хоорондын зай	Мод, ургамал хоорондын зай	1 га-д ширхэг	Тарилт
Говийн бүс	Улиас	4.0	3.0	833	Мөчрөөр
	Хайлаас (Одой)	3.0	3.0	1111	Үрээр
	Жигд	3.0	3.0	833	Үр болон ургал эрхтнээр
	Заг (Цагаан)	9.0	4.0	833	Үр болон бортоготой тарьцаар
	Тоорой	4.0	4.0	833	Үр, мөчрийн тайрдас, үндэсний ичмэл нахиагаар
	Сухай	2.0	1.5-2.0	2500	Үр, модожсон мөчрийн тайрдасаар
	Бургас	2.0	1.5-2.0	1666	Мөчрөөр
	Бүйлс	2.0	1.5-2.0	2500	Үрээр
	Гүйлс	2.0	1.5-2.0	2500	Үрээр, суулгацаар
	Нохойн хошуу	4.0	1.5	2000	Үрээр болон ногоон мөчрөөр
	Шар хуайс	2.0	1.5-2.0	2500	

Мод, бут сөөгийг тарихад анхаарах зүйлс:

- Мод бут сөөгийг Говь цөлийн бүсэд 04 дүгээр сарын 15-аас 05 дугаар сарын 10-ны хооронд тарих,
- Мод, бут, сөөгийг намар аль ч бүсэд газар хөлдөхөөс 20-оос доошгүй хоногийн өмнө буюу 10 дугаар сарын 05-аас 10-дугаар сарын 20-ны өдрийн хооронд талбайд тарьж суулгана,
- Нөхөн сэргээлтэд тарих модны суулгацын өндөр 1.5 м-ээс доошгүй, 2-3 буюу түүнээс дээш салаа мөчиртэй, жимс, жимсгэнийн суулгац 50 см-ээс намгүй, 2-3 салаа мөчиртэй байна. Мод, бутны суулгацын үндэс гэмтээгүй хэвийн хөгжилтэй байх,
- Бүх төрлийн суулгац материал нь өвчин, хортонд нэрвэгдээгүй, хөлдөж гэмтээгүй эрүүл бөгөөд үндэс хэвийн хөгжилтэй байх,
- Харь ургамлыг төрийн захиргааны төв байгууллагын зөвшөөрөлгүйгээр байгальд тарималжуулахыг хориглоно (харь ургамал” гэж улсын хилийн гаднаас зориудаар болон санамсаргүй байдлаар зөөвөрлөгдөн ирж, нутагшиж байгаа зүйл ургамлыг)
- Мод, сөөгний суулгац арчлах ерөнхий стандарт шаардлагыг ханган ажиллана. /Мод, сөөгний суулгац арчлах Ерөнхий шаардлага MNS 6258-2: 2011/

Туршилтын талбайд таримал олон наст үетэн угамлууд болох согоовор, ерхөг, нөмрөг ургамал болох овъёос, бударганы үрийг турших тарих

#	Ургамлын нэр	1га-д тарих хэмжээ, кг
1	Согоовор	18
2	Ерхөг	18
1 га талбайд тарих үрийн хэмжээ, кг (дунджаар)		18
1	Овъёос	8-10
2	Бударгана	8-10
1 га талбайд тарих үрийн хэмжээ, кг (дунджаар)		8-10

Мөн орон нутгийн нэг болон олон наст, сөөг ургамлуудыг үрээр болон ургал эрхтнийг шилжүүлэн суулгах байдлаар тариалах: Энд борбударгана, улаан бударгана, хиаг, улалж, хялгана, хазаар өвс, таана зэргийг тарьвал зохимжтой. Ургамлыг үрээр тарималжуулах бол үрийг бүрэн боловсорсон үед, амьд суулгацыг хавар эрт юм уу намар, эксплантнийг зорилгоос хамаарч тохирох хугацаанд нь тус тус бэлтгэнэ.

Нутгийн ургамлын үрийг түүж, ашиглахдаа дараах зүйлүүдийг анхаарах

- Хот, тосгон, бусад суурины ногоон бүс; гол, горхины эх болон нуур, цөөрмийн эргээс 2 километрийн доторхи газар; нэн ховор амьтны байршил газар; баянбүрд; ургамлын бүрхэвч нь талхлагдсан газар; элсний нүүлтээс хамгаалах ач холбогдол бүхий газар; хөрсний элэгдлээс хамгаалах зурвас газар нутагт ургамлыг нөөцийнх нь хэмжээг үл харгалзан үрийг нь түүж ашиглахыг хориглоно

- Ургамлын үрийг түүх, ургал эрхтнээр үржүүлэх, мөн шилжүүлэн суулгахдаа сумын болон багийн засаг дарга нараас зөвшөөрөл авч тэдний ашиглахыг зөвшөөрсөн хэмжээ, хугацааг баримтлан түүж бэлтгэнэ
- Байгалийн ургамал, ойн дагалт нөөцийг ашиглах журам (Байгаль орчин ногоон хөгжлийн сайдын 2009 оны 9 дүгээр сарын 2-ны өдрийн 240 дугаар тушаалын нэгдүгээр хавсралт)-ыг дагаж мөрдөх
- Ургамлын тухай хууль тогтоомжийг биелүүлэх
- Ургамлыг түүж бэлтгэх, нөхөн сэргээх журмыг баримтлах
- Журам, зөвшөөрөлд заасан хэмжээ, хугацаанд ургамлыг түүж бэлтгэх
- Нэг наст ургамлыг түүний үр боловсросны дараа түүж бэлтгэх
- Ургамлыг түүж бэлтгэх журам зөрчсөн, эсхүл журам, зөвшөөрөлд заасан хугацааг зөрчсөн, хэмжээг хэтрүүлэн түүж бэлтгэсэн тохиолдолд хөдөлмөрийн хөлсний доод хэмжээг 2 дахин нэмэгдүүлсэнтэй тэнцэх хэмжээний төгрөгийн торгууль төлөх,
- Ургамлын үр бүрэн боловсорч гүйцсэн үед буюу намар, нэг ба олон наст ургамлаар нь ангилан түүж, хуурай сэрүүн нөхцөлд хадгалах
- Өмнө жил үрийг нь түүсэн газраас дараа жил давтан түүж ашиглахгүй байх, нэг дороос үрийг их хэмжээгээр түүхээс зайлсхийх
-

9. НҮҮЛГЭН ШИЛЖҮҮЛЭХ, НӨХӨН ОЛГОВОР ОЛГОХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Энэхүү төлөвлөгөөг хэрэгжүүлэх шаардлагагүй

10. ТҮҮХ, СОЁЛЫН ӨВИЙГ ХАМГААЛАХ АРГА ХЭМЖЭЭНИЙ ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
Сумын тусгай хамгаалалттай газрын байгаль хамгаалах үйл ажиллагаанд оролцож дэмжих	Дархан сум	ш	1	2 000 000		“Жинхуа орд” ХХК	Сумын ЗДТГ		Байгаль орчин нийгэмд нөлөөллөх байдлын үнэлгээ, Түүх соёлын тухай хууль
НИЙТ ЗАРДАЛ, төг				2 000 000					

11. ОСОЛ, ЭРСДЭЛИЙН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Болзошгүй аюул, осол, сөрөг нөлөөлөл	Урьдчилан сэргийлэх, хамгаалах арга хэмжээ	Арга хэмжээний цар, хэмжээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн зардал, төг	Нийт зардал, төг	Хэрэгжүүлэх хугацаа ба давтамж	Баримтлах стандарт, аргачлал
1	2	3	4	5	6	7	8	9	
Байгалийн гамшгаас урьдчилан сэргийлэх чиглэлээр									
1	Цаг агаарын гэнэтийн үзэгдлээс хог хаягдлын төвлөрсөн цэг барих төслийн үйл ажиллагаа доголдох, зогсох	Цаг агаарын улирлын, сарын, 7 хоногийн, өдөр тутмын урьдчилсан мэдээнүүдийг төслийн үйл ажиллагаанд тогтмол ашиглах	Уурхайн талбай	Өдөр	365	-	аймгийн Цаг уур орчны шинжилгээний газрын мэдээллийг ашиглах	2023 он	Ус цаг уур, орчны хяналт шинжилгээний тухай хууль
2	Гал түймрийн улмаас төслийн үйл ажиллагаа доголдох, зогсох	Гал түймрээс урьдчилан сэргийлэх сургалт сурталчилгаа, болзошгүй аюулын үед авах арга хэмжээг төслийн нийт ажилтан албан хаагчдад тогтмол хугацаанд танилцуулах	Уурхайн талбай	удаа	1	1,500,000	1,500,000	2023 он	Галын аюулгүй байдлын тухай хууль
Төсөл хэрэгжүүлэх үед авч хэрэгжүүлэх хөдөлмөр хамгааллын арга хэмжээ									
1	Үйлдвэрлэлийн гэнэтийн ослын улмаас хүний эрүүл мэнд, амь насанд сөргөөр нөлөөлөх	Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны дүрэм журмыг сахиулж, хэрэгжилтэд хяналт тавих	Төслийн барилгын ажлын талбай	Хүн/өдөр		Дотоод төлөвлөлтөөр зохион байгуулах		2023 он	Хөдөлмөрийн аюулгүй байдал, эрүүл ахуйн тухай хууль
		Хөдөлмөр хамгаалал аюулгүй ажиллагааны сургалтыг тогтмол хугацаанд гүйцэтгэх	Төслийн барилгын ажлын талбай	удаа	1	500,000	500,000	2023 он	
		Ажиллагсдын хөдөлмөр хамгааллын хувцас хэрэгслээр хангах	Төслийн барилгын ажлын талбай	-	-	Үйл ажиллагааны төлөвлөгөөнд тусгах		2023 он	
		ажилчдын түр суурин бүрийг анхны тусламж үзүүлэхэд нэн	Барилгын ажлын гүйцэтгэгч байгууллагын	Жил /удаа	1	1,000,000	1,000,000	2023 он	

“Жинхау Орд” ХХК-ний Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших
 ашиглалтын MV-006701 дугаартай тусгай зөвшөөрлийн талбайд
 “Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн
 2023 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2023

		шаардлагатай хэрэгслүүдээр хангах	ажилчдын хотхон						
2	Ажилчдын хотхоныг зөв зохион байгуулаагүйн улмаас ажилчдын эрүүл мэндэд эрсдэл үүсэх	бие засах өрөө, бусад ариун цэврийн байгууламжыг сар бүр ариутгаж ажиллах	Бүх төрлийн барилгын ажил явагдаж буй талбайнууд, мөн ажилчдын хотхонууд	-	4	200 000	800 000	2023 он	
Төслийн осол, эрсдэлийн менежментийн төлөвлөгөөний нэг жилийн нийт зардал, төгрөг							3,800,000		

12. ХОГ, ХАЯГДЛЫН МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

Хог хаягдлын менежментийн үндсэн зарчим

Тус компанийн хог хаягдлын менежментийн үндсэн зарчим нь дараах байдлаар тодорхойлогдоно.

Зураг.2. Хог хаягдлын менежментийн үндсэн зарчим

Төслийн хүрээнд хог хаягдлын менежментийг хэрэгжүүлэх зорилгоор дараах дотоод журмуудыг даган мөрддөг.

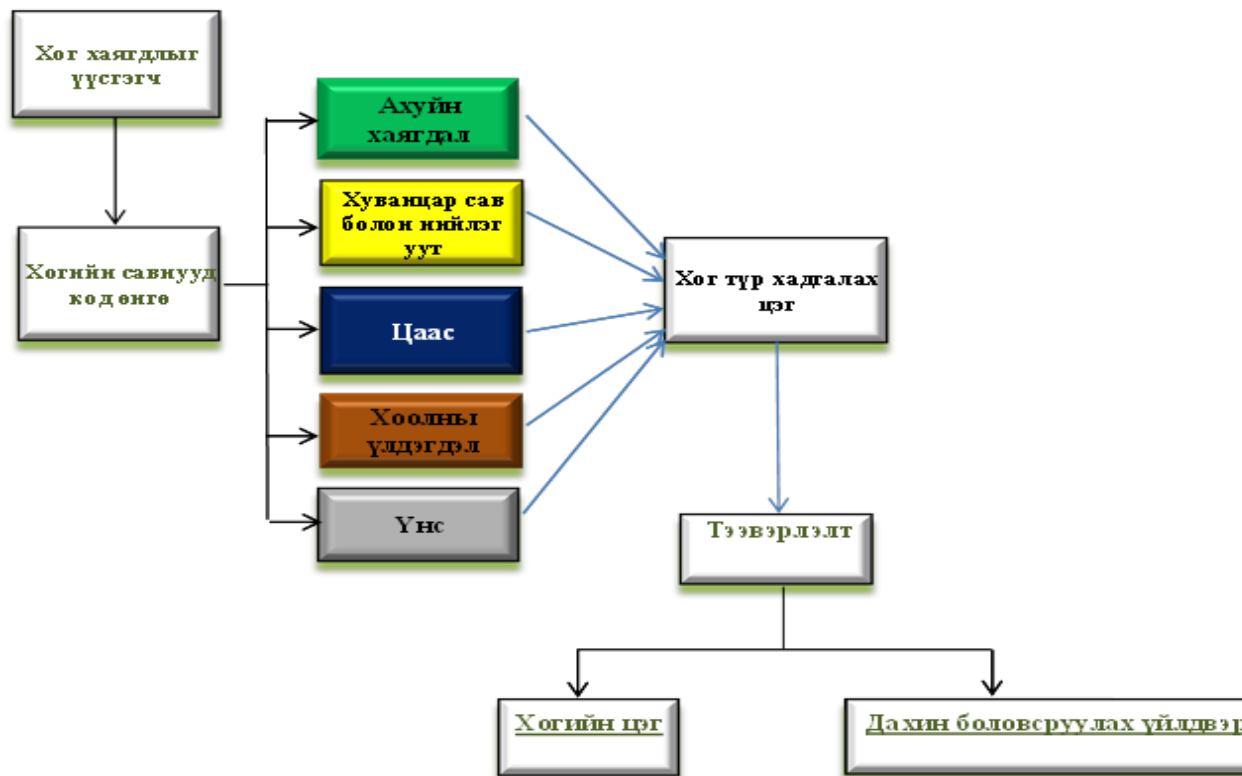
- Хог хаягдлыг цуглуулах, хадгалах, тээвэрлэх, устгах журам
- Аюултай хог хаягдлыг цуглуулах, хадгалах журам

Хог хаягдлыг зайлуулах, устгах арга зам

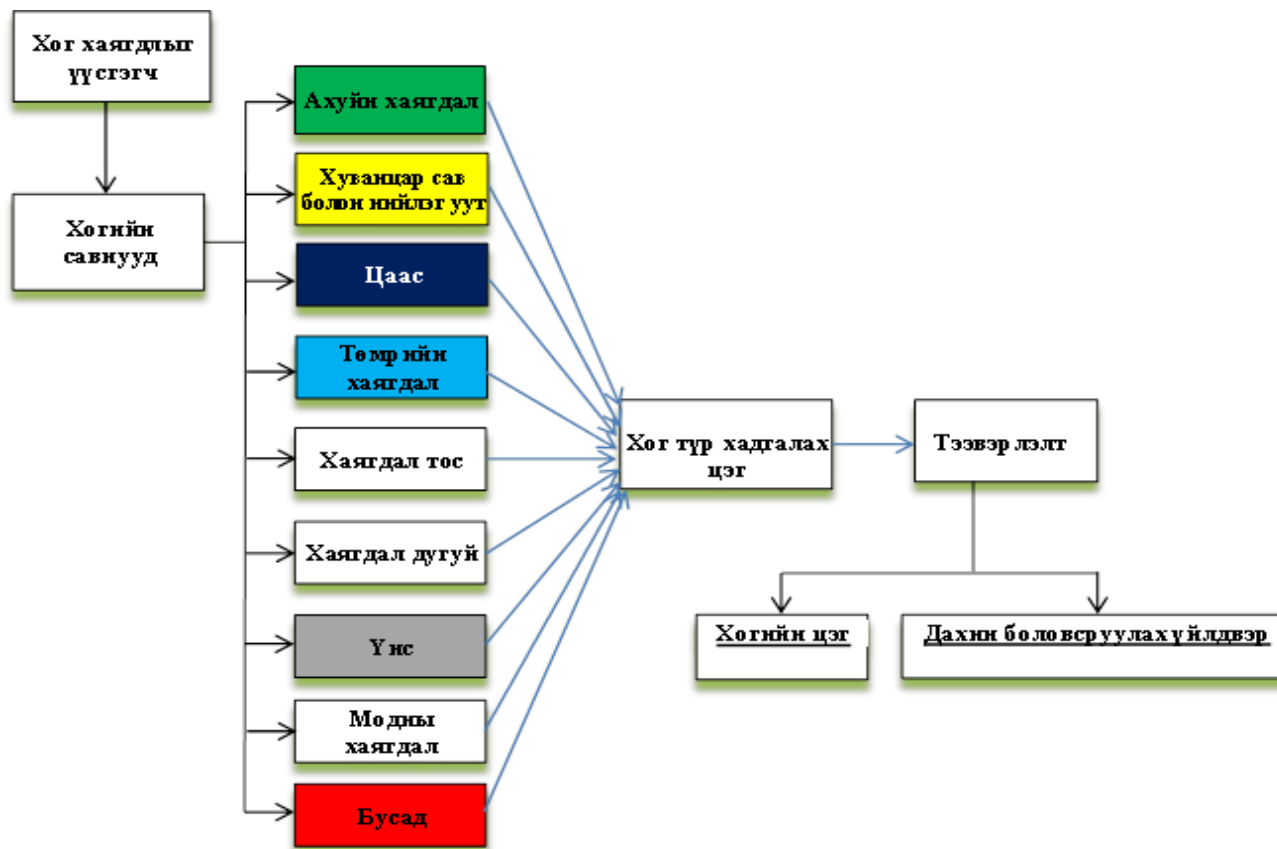
Хог хаягдлын ангилан ялгалт

Хог хаягдлын менежментийг үр ашигтай явуулахад хог хаягдлын ангилан ялгалт нэн чухал бөгөөд хаягдлыг зайлуулах тохиромжтой зөв арга замыг тогтоож өгдөг. Ангилан ялгалтыг хог хаягдлыг эх үүсвэр дээр ба хог хаягдлыг хүлээн авах нэгдсэн цэг дээр явуулдаг. Эх үүсвэр дээрх хог

хаягдлын ангилан ялгалтыг хялбар, үр дүнтэй байлгах зорилгоор өнгөөр кодчилсон ба хог хаягдлын төрлөөр хаягжуулсан савнуудыг шаардлагатай цэгүүд дээр байрлуулж ашигладаг (Зураг.8,9).

Зураг.3. Ажилчдын хотхоноос гарах хаягдлын ангилалт

Зураг.4. Үйлдвэрлэлээс гарах хаягдлын ангилалт

“Жинхау Орд” ХХК-ний Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших ашиглалтын MV-006701 дугаартай тусгай зөвшөөрлийн талбайд “Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн 2023 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө

2023

#	Байгаль орчныг хамгаалах арга хэмжээ	Хамрах хүрээ	Хэмжих нэгж	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэлгээ төг	Нийт зардал төг	Хэрэгжүүлэгч	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Биелэлтийн шалгуур	Баримтлах хууль, журам, стандарт
1	Аюултай хог хаягдлыг паспортжуулах	Төслийн хүрээнд	ш	5	20000	100000	“Жинхау Орд” ХХК	Уул ба засварын хэсэг	Аюултай хог хаягдлын паспорттай болсон байна.	Аюултай хог хаягдлыг паспортжуулах журам
2	Аюултай хаягдлын бүртгэлийг бий болгох	Төслийн хүрээнд	хүн/цаг	4	10000	40000		Уул ба засварын хэсэг	Бүртгэлийг тогтворжуулан мэдээллийн сан үүсгэсэн байх	Хог хаягдлын тухай хууль
3	Аюултай хог хаягдлыг ангилан ялгах сургалт сурталчилгээг ажилчдад өгөх	Нийт ажилтан ажиллагсад	удаа	1	Дотоод төлөвлөлтөөр			Уул ба засварын хэсэг	Мэдээлэл хүргэгдсэн байх	Хог хаягдлын тухай хууль
4	Хог хаягдлын цэвэрлэгээ зохион байгуулах	Төслийн талбайд	удаа	5	Дотоод төлөвлөлтөөр			-	Цэвэрлэгээ зохион байгуулагдсан байх	Хог хаягдлын тухай хууль
5	Хог хаягдлын битүүмжлэх бүхий цэгүүдийг байгуулах	Төслийн талбайд	ш	4	100000	400000		-	Хийгдсэн байдлаар	-
6	Хог хаягдлын зайлуулах үйл ажиллагаа	Төслийн талбай	удаа	12	100000	1200000				
БОМТ-ний зардал, төг					1 740 000					

13. УДИРДЛАГА ЗОХИОН БАЙГУУЛАЛТЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ

№	Авах арга хэмжээ	Хугацаа, давтамж	Урьдчилсан зардал,төг	Хамтран хэрэгжүүлэгч	Гарах үр дүн
1	Мэргэжлийн байгууллагатай хамтран хөдөлмөр хамгаалал, байгаль орчныг хамгаалах, гал түймрээс урьдчилсан сэргийлэх талаар ажил эхлэхийн өмнө сургалт, сурталчилгааг хийх	Жил бүр	1 000 000	Мэргэжлийн байгууллага	Ажилчдын байгаль орчны боловсролыг дээшлүүлж, хувь хүнээс үүдэлтэй бохирдол, аливаа гэмтэл ослыг бууруулах
2	Байгаль орчныг хамгаалах, хог хаягдлаа тогтоосон цэгт хаях, хөдөлмөр хамгаалал, аюулгүй ажиллагааны талаар сурталчилгааны самбар гаргаж, шинэчилж байх	Жил бүр	1 000 000		
3	Гал тогооны хэсэгт ажиллах хүн бүрийг жилд 2 удаа эрүүл мэндийн урьдчилан сэргийлэх үзлэгт хамруулах	Хагас жилд	1 000 000		
4	Гал түймэртэй тэмцэх багаж, хэрэгсэл, тоног төхөөрөмж авах, хөдөлмөр хамгаалал, хориглосон үйл ажиллагааны таниулах самбар байгуулах	Жил бүр	800 000		
5	Ажлын байрны галын аюулгүй байдлын дүгнэлт гаргуулах	2 жил тутамд	дотоод төлөвлөлтөөр	Дүүргийн онцгой байдлын хэлтэс	Гал түймрийн аюул, эрсдэлээс бүрэн сэргийлэх
6	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө болон биелэлтийн тайланг боловсруулахдаа байгаль орчны мэргэжлийн байгууллагын зөвлөгөө авах	Жил бүр	2 000 000	БОННУ хийх мэргэжлийн байгууллага	Байгаль орчны удирдлагын тогтолцоо, нийгмийн хариуцлага болон эдийн засгийн үр өгөөжийг дээшлүүлэх, ирээдүйд гарч болзошгүй байгаль орчны эрсдэл, сөрөг нөлөөлөл, үр дагаврыг тодорхойлох, тэдгээрийн арилгах арга хэмжээ авах замаар учирч болзошгүй алдагдал, хохирлоос сэргийлэхэд чиглэсэн дүгнэлт, зөвлөмж авах
7	Байгаль орчны аудит хийлгэх	2 жил тутамд	Харилцан тохиролцсноор	БОА хийх мэргэжлийн байгууллагууд	
	Дүн		5 800 000		

14. ОРЧНЫ ХЯНАЛТ ШИНЖИЛГЭЭНИЙ ХӨТӨЛБӨР

Тухайн төслийг хэрэгжүүлснээс үүдэн байгаль орчинд үзүүлэх сөрөг нөлөөллийг тухай бүр илрүүлэх, бууруулах, арилгах зорилгоор байгаль орчны төлөв байдал, шинээр үүсэн бий болсон нөхцөл байдалд ажиглалт, хяналт явуулах үйл ажиллагааны удирдамжийг “орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр” гэнэ. Энэхүү хөтөлбөрийг 2020-2024 оны хооронд хэрэгжүүлнэ.

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрт нөлөөлөлд өртөх болон өртөж болзошгүй байгаль орчны бүрдэл хэсгүүд, тэдгээрийн төлөв байдлыг тодорхойлох үзүүлэлтүүд, төсөл хэрэгжих орчинд амьдардаг, төслийн нөлөөлөлд өртөх нутгийн иргэдийн амьжиргаа, нийгмийн болон эрүүл мэндийн байдлыг илтгэх гол үзүүлэлтүүд, тэдгээрт хэмжилт, дээжлэлт хийх шинжилгээний аргууд, хяналтын цэгийн байршил, хяналт хийх хугацаа ба давтамжийг тодорхойлон оруулна. Мөн уг ажлын хэмжээг хэмжих нэгж, нэгжийн үнэ, нийт зардал, баримтлах стандарт, аргазүй, аргачлалыг тусгана.

Байгаль орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр нь төслийг хэрэгжүүлэх явцад үүссэн сөрөг нөлөөлөл, түүнийг бууруулах үйл ажиллагаа ямар үр дүнтэй байгааг илтгэх, цаашид авч хэрэгжүүлэх арга хэмжээний үндэслэлийг боловсруулах, байгаль хамгаалах төлөвлөгөөг улам боловсронгуй болгох, байгаль орчноо хамгаалах, орон нутгийн захиргаа, хяналтын болон нутгийн оршин суугчдад бодитой мэдээлэл өгөхөд чухал ач холбогдолтой.

НЭГ. АГААР ОРЧНЫ МОНИТОРИНГ

1.1. Хяналт шинжилгээ явуулах зайлшгүй үзүүлэлтүүд:

- ❖ Агаар дахь NO₂, CO, SO₂, O₂, агууламж, орчны тоосжилт, дуу чимээ

1.2. Хяналт шинжилгээ явуулах төрөл, хэлбэр:

- ❖ Сорьц авах (агаар, тоос, хөрсний дээж)
- ❖ Хэмжилт хийх (NO₂, CO, SO₂, O₂, ,тоосжилт, дуу шуугиан)

1.3. Байршил

- Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн 2 цэгт

№	Сорьц авсан цэг	Цэгийн дугаар
1	46°12'46.60"N, 109°18'54.79"E	A-1
2	46°12'56.62"N, 109°18'37.33"E	A-2

1.4. Хийх ажлын дараалал:

- ❖ Тогтоосон хугацаанд сонгосон цэгт багажийг байрлуулна.
- ❖ Орчны бичиглэл хийнэ. Цаг агаарын төлөв байдлын талаар орчны бичиглэл хийнэ.
- ❖ Хэмжилт хийх үеийн агаар, хөрсний температур, салхины хурд, чиглэл, агаарын харьцангуй чийг зэрэг үзүүлэлтүүдийг тодорхойлж тэмдэглэл хөтөлнө.
- ❖ Зориулалтын автомат багажны тусламжтайгаар хэмжилтийг гүйцэтгэнэ.

Зураг.5. Агаарын мониторингийн байршил, Тайлбар: А-1,2 – Агаарын дээж авсан цэг

ХОЁР. ХӨРСНИЙ МОНИТОРИНГ

2.1. Хяналт - шинжилгээ явуулах үзүүлэлт:

Хээрийн ажиглалт, хэмжилт, бичиглэл хийж, хөрсний дээж авч, хөрсний өнгөн болон дээд үе давхаргын элсжилт, чулуужилт, тоосжилт зэрэг морфологи тогтоцын өөрчлөлт, чийгшил, Cd, Ca, Cr, Cu, Fe, Pb, Mg, Ni, Zn, Cl, Ni, Hg, As зэрэг химийн бодисын бохирдлын түвшнийг тодорхойлуулах

2.2. Хөрсний шинжилгээний төрөл, хэлбэр:

Хөрснөөс дээж, сорьц авч шинжлүүлэх, газар ашиглалтын тайлан бүртгэл

2.3. Байршил

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн 5 цэгт

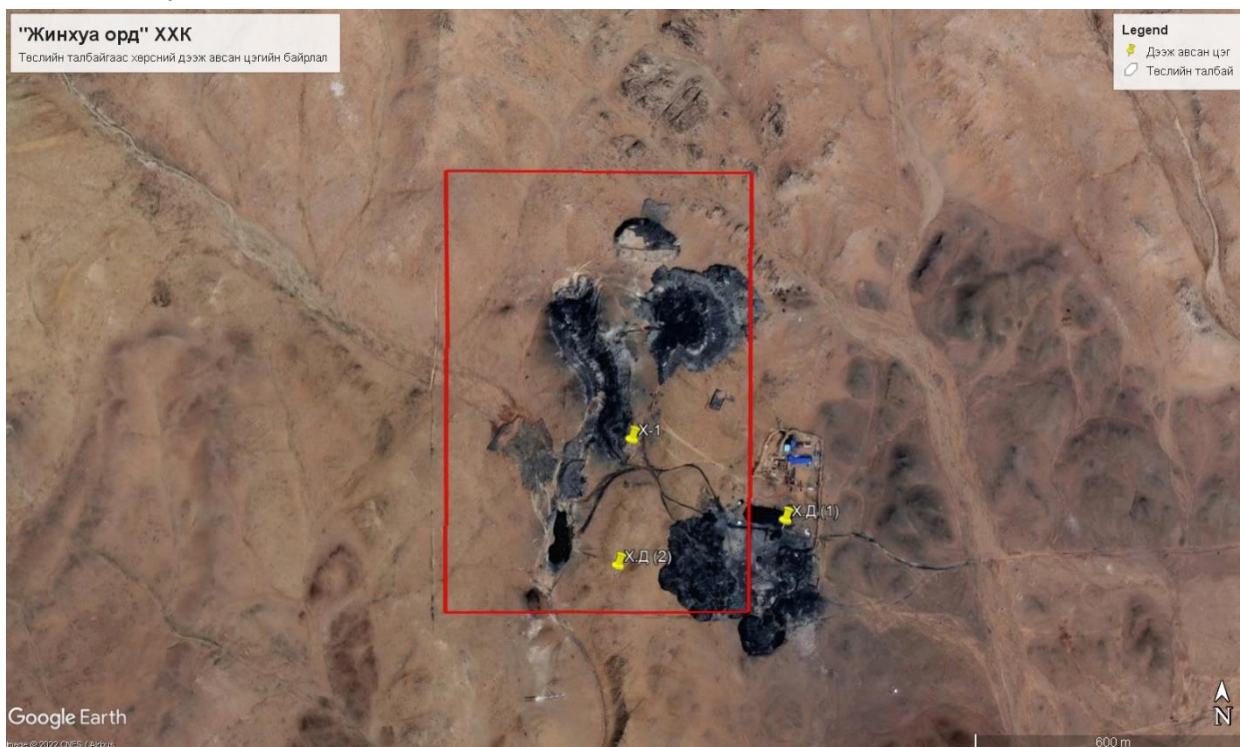
№	Сорьц авсан цэг	Цэгийн дугаар
1	46°12'52.80"N 109°18'39.70"E	X-1
2	46°12'47.30"N 109°18'55.00"E	X-2
3	46°12'44.15"N 109°18'38.40"E	X-3

2.4. Хийх ажлын дараалал

- Хөрсний зүсэлт хийх (0.5-1.0 м гүн).
- Орчин, хөрсний гадарга, хөрсний зүсэлтийн фото зураг авна.
- Газрын гадарга, ургамлан бүрхэвч, чулуу гэх мэт орчны бичиглэл хийнэ.
- Хөрсний зүсэлтийн морфологи бичиглэл хийнэ
- Дээж авалт (дээж тус бүр гүн, өнгө, ... солбицол бичсэн хаягтай байна)
- Итгэмжлэгдсэн лабораторит хүргүүлэн задлан шинжилгээ хийлгэнэ.

2.5. Хяналт-шинжилгээ явуулах хугацаа, график

Сард 1 удаа хөрсний шинжилгээ, ажиглалт, хэмжилт хийх хэрэгтэй.

Зураг.6. Хөрсний дээж авах цэгийн байршил, Тайлбар: X-1,2,3 – Хөрсний дээж авсан цэг

ГУРАВ. ГАЗАР ДООРХ УСНЫ МОНИТОРИНГ

3.1. Хяналт-шинжилгээ явуулах үзүүлэлт

Усны чанарын үндсэн үзүүлэлт, Hg, Al, Ba, Cd, Ca, Cr, Cu, Fe, Pb, Mg, K, Na, Zn, As, , CO₃, TDS, pH, CN-Free, Cl, SO₄-S, NH₄, NO₂, NO₃, хатуулаг

3.2. Хяналт-шинжилгээний төрөл хэлбэр

Сорьц авч шинжилгээ хийлгэх

3.3. Байршил

- Уурхайтай гэрээтэй гүний худаг
- Кемпын бохир усын цэг

3.4. Хийх ажлын дараалал

- Усны дээж авах саваа бэлтгэнэ, сайтар цэвэрлэсэн байна.
- Дээж авах гэж буй усаар сав болон бөглөөг 2-3 удаа зайлна.
- Бактериологийн шинжилгээ хийлгэхдээ тусгай ариутгасан саванд авна.
- Дээж авалт (дээж тус хаягтай байна).
- Итгэмжлэгдсэн лабораторит хүргүүлэн задлан шинжилгээ хийлгэнэ.

Орчны хяналт, шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал

Төслийг хэрэгжүүлэхдээ дээрх аргачлалын дагуу “Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр”-ийг явуулах үүрэгтэй бөгөөд гаргах зардлыг тус компани нь бүрэн хариуцна.

Энэхүү шинжилгээний зардлыг гаргахдаа УЦУОШГ-н харьяа байгаль орчны итгэмжлэгдсэн Орчны шинжилгээний Төв лаборатор болон Геологийн төв лабораторит мөрдөгдөж буй үнийг үндэслэн зардлын тооцоог гаргав.

Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн зардал

№	Шинжилгээний нэрс	Хийлгэх тоо	Нэг бүрийн үнэ	Нийт зардал /төг/	тайлбар	Хаана
Агаарын хяналт шинжилгээний хөтөлбөр						
1	Тоосонцор-TSP(их эзэлхүүний арга)	8	40000	320000		Байгаль Орчин, Хэмжилзүйн төв лаборатори
2	Агаарын найрлагыг тогтоох хэмжилт	8	40000	320000		
Нийт				640 000		
Хөрсний хяналт шинжилгээний хөтөлбөр						
1	Хөрсний анхан шатны боловсруулалт	12	5000	60000	Нийт 3 дээжийг хөрсний 2 үе давхаргаас авч шинжлүүлнэ.	ШУА-н Газарзүйн хүрээлэнгийн Хөрс судлалын сектор
2	Аммони	12	8300	99600		
3	Фосфор	12	9000	108000		
4	Нитрат	12	8600	103200		
5	Сульфат	12	3300	39600		
6	чийг	12	2000	24000		
7	РН	12	2100	25200		
8	Ялзмаг	12	5000	60000		
10	Хүнд элементийн шинжилгээ	4	50000	200000	12 элемент	Байгаль Орчин, Хэмжилзүйн төв лаборатори
Нийт				719 600		
Газрын доорх усны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр						
1	Усан орчин /рН/	4x2	700	5600	Жич: 2 цэг	
2	Ууссан хүчилтөрөгч /O2/	4x2	2400	19200		
3	Хатуулаг	4x2	900	7200		
4	Хлорын ион /Cl/	4x2	1300	10400		
5	Нитритийн азот /NO2/	4x2	2100	16800		
6	Нитратын азот /NO3/	4x2	3000	24000		
7	Гидрокарбонатын ион /HCO3/	4x2	1500	12000		
8	Эрдэсжилт	4x2	700	5600		
9	Хүнд элементийн шнижилгээ	4x2	50000	400000		
Нийт				500 800		
1	Ургамлын нөхөн сэргээлтийн мониторинг			2 000 000		
Нийлбэр дүн				3 860 400		

15. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХЭРЭГЖИЛТИЙГ НӨЛӨӨЛӨЛД ӨРТӨГЧ ОРШИН СУУГЧИД, ОРОЛЦОГЧ ТАЛУУДАД ТАЙЛАГНАХ ХУВААРЬ

#	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний хэрэгжилтийг тайлагнах үйл ажиллагаа	Тайлан мэдээлэл хүлээн авах тал	Тайлагнах хэлбэр	Тайлгнах огноо	Нийт зардал мян.төг	Хэрэгжүү - лэгч	Хамтран хэрэгжүү -лэгч	Биелэлтийн шалгуур
1	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний биелэлтийн тайлан	БОАЖЯам, Аймгийн БО-ны газар, Сумын байгаль орчны ажилтан	Бичгээр	11 сарын 01-нд	-	“Жинхау орд” ХХК	-	Аймгийн БО-ны газраар дүгнэлт гаргасан, тайлан дүгнэлтийн хамт БОАЖЯ-д хүргэгдсэн байна.
2	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн хагас жилийн тайлан	Аймгийн БО-ны газар, Сумын байгаль орчны ажилтан	Бичгээр	07 сарын 20-ны дотор	-		-	Холбогдох газарт тайлан хүргэгдсэн байна.
3	Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөрийн сар бүрийн хэмжилтийн мэдээлэл	Компанийн удирдлагууд	И-мэйл	Сар бүрийн эхний 5 хоног	-		-	Холбогдох талд сар бүр тайлан хүргэгдсэн байна.
4	Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний сар бүрийн биелэлт, БО-ны багийн үйл ажиллагааны тайлан	Компанийн удирдлагууд	И-мэйл	Сар бүрийн эхний 5 хоног	-		-	Холбогдох талд сар бүр тайлан хүргэгдсэн байна.
5	Нөлөөллийн бүсийн иргэдийг Байгаль орчны мониторингийн ажилд оролцуулах, хэмжилтийн мэдээлэл танилцуулах	1-р багийн иргэд	Танхимын мэдээлэл ба хээрийн хэмжилтэнд оролцуулах	10 сарын 20	-		Орон нутгийн харилцаа -ны баг	Жилд 1 удаа зохион байгуулагдсан байна.

16. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ТӨСВИЙН ЗАДАРГАА

Урьдчилсан байдлаар тооцож үзэхэд 2023 оны байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөөний зардалд нийт **75 600 000** төгрөг зарцуулах тооцоо гарч байна. Энэхүү хэмжээ нь тухайн жилээс хамааран өөрчлөгдөж болно.

Менежментийн төлөвлөгөө	Зардлын хэмжээ	Тайлбар
Сөрөг нөлөөллийг бууруулах арга хэмжээ	5,500,000	
Нөхөн сэргээлт, моджуулалтын төлөвлөгөө	50,900,000	
Дүйцүүлэн хамгаалалын төлөвлөгөө	12,000,000	
Түүх соёлыг хамгаалах төлөвлөгөө	2,000,000	
Осол эрсдлийн менежментийн төлөвлөгөө	3 800 000	
Хог хаягдлын менежментийн төлөвлөгөө	1,740,000	
Удирдлага зохион байгуулалтын менежментийн төлөвлөгөө	5,800,000	
Орчны хяналт шинжилгээний хөтөлбөр	3 860 000	
Нийт дүн	75,600,000	

Төсөл хэрэгжүүлэгч нь холбогдох хууль, тогтоомж, стандарт, дүрэм журмын хүрээнд боловсруулагдсан энэхүү тайланд төслийн үйл ажиллагааны улмаас үүсэх сөрөг нөлөөллийг бууруулах, арилгах талаар өгсөн зөвлөмжийн дагуу ажиллах, байгаль хамгаалах төлөвлөгөөнд тусгагдсан арга хэмжээг авч хэрэгжүүлэх үүрэгтэй.

17. БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨНИЙ ХАВСРАЛТ

1. Уулын ажлын төлөвлөгөөний батлагдсан нүүр
2. 2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөөний дэвсгэр болон календарчласан зургийн хуулбар
3. 2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөөний 10-р маягтын хуулбар
4. Батлагдсан БОННУ-ний нүүрний хуулбар
5. Урт нэртэй хуулийн лавлагааны хуулбар
6. Нөөц хүлээн авсан АМГТГ-н даргын тушаалын хуулбар
7. ТЭЗҮ-г хүлээн авсан АМГТГ-н даргын тушаалын хуулбар
8. Хэнтийн аймгийн ЗД-тай хийсэн гэрээний хуулбар

Ашигласан материалын жагсаалт

- БОАЖЯ-ны сайдын 2019-10-29-ны №А-05 тушаал “Иргэн, аж ахуйн нэгж байгууллагын тухайн жилд хэрэгжүүлэх Байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө боловсруулах, хянан батлах, тайлагнах журам”
- Төслийн талбайд хийсэн хээрийн судалгааны материал /2022 он/

1. Уулын ажлын төлөвлөгөөний батлагдсан нүүр

Ашигт малтмал, газрын тосны газрын даргын
2022 оны 12 дугаар сарын ..... –ны өдрийн
..... дүгээр тушаалын хоёрдугаар хавсралт

Батлав:

Жинхуа орд ХХК-ийн
захирал ..... / Чэн Вэй Фэй /

Хүлээн авсан:

АМГТГ-ын Уул уурхайн хэлтсийн
дарга ..... / Т.Зууннаст /

**ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН
ДӨРВӨЛЖИН ОРДЫН 2023 ОНЫ
УУЛЫН АЖЛЫН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ**

Ашигт малтмалын төрөл: Төмөр
Үндсэн АТЗ-ийн дугаар: MV-006701
Нэмэлт АТЗ-ийн дугаар:

Танилцсан: Уул уурхайн хэлтсийн ахлах мэргэжилтэн

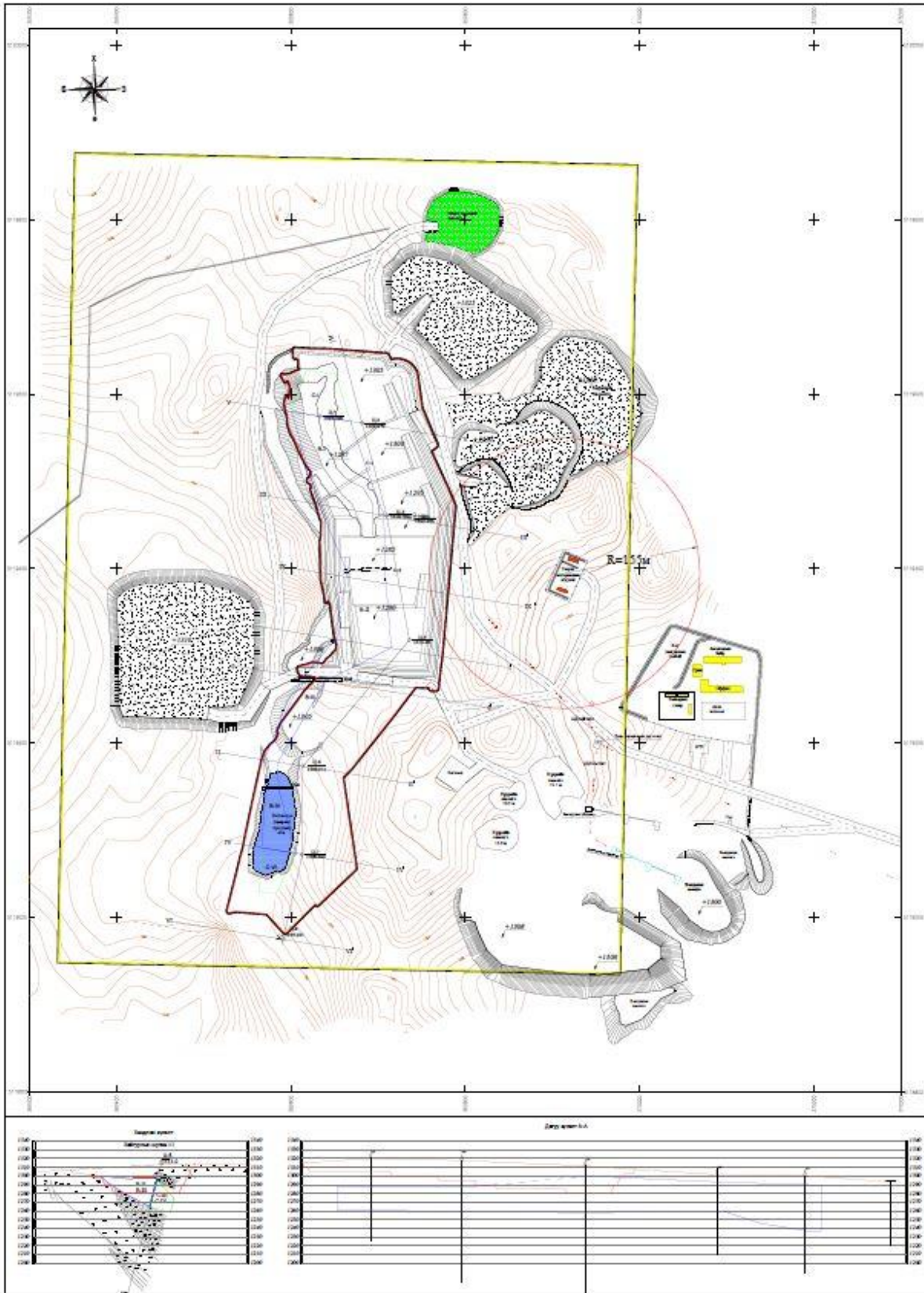
/П.Зоригт/

БОЛОВСРУУЛСАН:

1. Ерөнхий инженер .....
2. Уулын инженер .....
3. Баяжуулагч инженер .....
4. Механик инженер .....
5. Эдийн засагч .....

2023 он

1. 2023 оны уулын ажлын төлөвлөгөөний дэвсгэр болон календарчласан зургийн хуулбар

**“Жинхау Орд” ХХК-ний Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших
ашиглалтын MV-006701 дугаартай тусгай зөвшөөрлийн талбайд
“Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах” төслийн
2023 онд хэрэгжүүлэх байгаль орчны менежментийн төлөвлөгөө**

2023

Аж ахуйн нэгжийн нэр: Жинхау орд
Ашигт малтмалын төрөл: Төмөр
Ашиглалтын тусгай зөвшөөрлийн дугаар: MV-006701

Ашигт малтмал газрын тосны газар

Баяжуулалтын технологи:Хуурай орчинд соронзонгоор
Төлөвлөгөөний он:2023
Тухайн онд олборлох хэмжээ:400.90

Маягт-10

Байгаль орчны нөхөн сэргээлт

Д/д	Үзүүлэлт	Талбай		Эзэлхүүн		Зардлын хэмжээ		Тайлбар	Солиболцол								
		Хэмжих нэгж	Тоон утга	Хэмжих нэгж	Тоон утга	Хэмжих нэгж	Тоон утга		Уртраг			Өргөрөг			Метрийн		
1	Техникийн нөхөн сэргээлт - Гадаад овоолго	га		м3	328.09289 4734	сая.төг	21.7		№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин
									1								
2	Техникийн нөхөн сэргээлт - Дотоод овоолго	га		м3		сая.төг			№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин
									1								
3	Биологийн нөхөн сэргээлт Шимт хөрс	га	0.01	м3	100	сая.төг	0.3		№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин
									1								
4	Биологийн нөхөн сэргээлт Биологи	га		м3		сая.төг			№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин
									1								
5	Дүйцүүлэн хамгаалах нөхөн сэргээлт	га		м3		сая.төг			№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин
									1								
6	"Тэрбум мод" үндэсний хөдөлгөөний хүрээнд тарих модны хэмжээ*	га		ш		сая.төг			№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин
									1								
7	Байгаль орчинд нөлөөлөх нөлөөллийг судлах, хамгаалах	га		м3		сая.төг	2.1		№	Град	Мин	Сек	Град	Мин	Сек	Град	Мин
									1								
	Нийт	га	0.01	м3	428.00	сая.төг	24.10										

Төлөвлөгөө гаргасан: Төмөрбаатар
Албан тушаал:

Хүлээн авсан:
Мэргэжилтэн:

БАТЛАВ:

БОАЖЯ-НЫ ЕРӨНХИЙ ШИНЖЭЭЧ:

Ц.УРАНЧИМЭГ

ЗӨВШӨӨРЧ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ ҮҮРЭГ ХҮЛЭЭСЭН:

“ЖИНХУА ОРД” ХХК-НИЙ ЗАХИРАЛ:

Б. ЧУЛУУН

**“ЖИНХУА ОРД” ХХК-НИЙ ХЭНТИЙ АЙМГИЙН ДАРХАН СУМЫН
НУТАГТ ОРШИХ MV-006701 ТООТ АШИГЛАЛТЫН ТУСГАЙ
ЗӨВШӨӨРЛИЙН ТАЛБАЙД “ДӨРВӨЛЖИНГИЙН ТӨМРИЙН
ХҮДРИЙН ОРДЫГ ИЛ АРГААР АШИГЛАХ” ТӨСЛИЙН 5-Н
ЖИЛИЙН БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ МЕНЕЖМЕНТИЙН ТӨЛӨВЛӨГӨӨ
/2023-2027 он/**

БОЛОВСРУУЛСАН:

БАЙГАЛЬ ОРЧНЫ ҮНЭЛГЭЭ, ЗӨВЛӨГӨӨНИЙ

“ЭНВИШНГРИЙН” ХХК ГҮЙЦЭТГЭХ ЗАХИРАЛ:

Б. ТҮВШИНЖАРГАЛ

Улаанбаатар хот

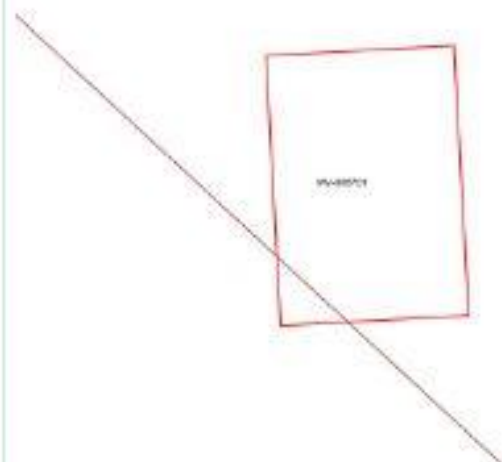
2023 он

Кадастрын лавлагаа

Лавлаганы мэдээлэл

Таны лавлагаа өөрсө тусгай мэдээллийн санд бүртгэгдсэн. Хүснэгтийг хэвлэн Ашиг нэмгэл, гарын тосны газарт шалгах байдлаар хүргэгдэнэ.

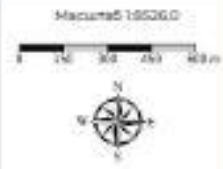
Тусгай зөвшөөрлийн дугаар	MV-006701
Талбайн нэр	Дөрвөлжин
Тусгай зөвшөөрлийн талбайн хэмжээ, га	2254
Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн нэр	Жинхау орд
Аймаг, сум, сав газрын нэр	Дорноговь аймаг Даланзадгал сум, Хэнтий аймаг Дархан сум, Умард говийн гууриат - Халхон дундод тал голын сав газар
Хуулиар хориотой бусгай давцалтай эрх	давцалгүй
Давхцсан талаарх мэдээлэл	

ТАНИХ ТЭМДЭГ

<p>Ашигт малтмалын тусгай зөвшөөрөл</p> <ul style="list-style-type: none"> Ашиглалтын Хайгуулын 	<p>Хангаалалтын бүсүүд</p> <ul style="list-style-type: none"> Төл нисрний урсги бүрэлдэх эх Сайн сан бүхий газар
<p>Засаг захиргааны зил</p> <ul style="list-style-type: none"> Улсын зил Аймагийн зил Сумын зил Аймагийн төл Сумын төл 	<p>Усны сан бүхий газрын хангаалалтын бүс</p> <ul style="list-style-type: none"> Онцгой хангаалалтын бүс Онцгойн хангаалалтын бүс
<p>Тусгай хангаалалтай газар нутаг</p> <ul style="list-style-type: none"> Дархан цагаат газар Байгалийн шилжилт газар Байгалийн нөөц газар Дурсгалт газар 	<p>Ус хангамжийн эх үүсвэр</p> <ul style="list-style-type: none"> Дуулуулгийн хэрэглэлтийн бүс Дуулуулгийн хөгжүүлэлтийн бүс Тэжээлдгийн нүх <p>Орон нутгийн усны хангаалалтын бүс</p> <ul style="list-style-type: none"> Орон нутгийн усны хангаалалтын бүс

Масштаб 1:50000

ҮНДЭСНИЙ ГЕОЛОГИЙН АЛБАНЫ
ДАРГЫН ТУШААЛ

2022 оны 03 сарын 03 өдөр

Дугаар 4-19

Улаанбаатар хот

Нөөцийг хүлээн авч, бүртгэх тухай

Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4, Ашигт малтмалын тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.4 дэх хэсэг, Газрын хэвлийн тухай хуулийн 45 дугаар зүйлийн 45.1 дэх хэсэг, Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2021 оны 12 дугаар сарын 22-ны өдрийн ХХ-15-11 дүгээр дүгнэлтийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших MV-006701 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Дөрвөлжингийн төмрийн ордод 2003-2004, 2021 онуудад гүйцэтгэсэн хайгуулын ажлын үр дүнгийн тодотгол тайланг (2021 оны 06 дугаар сарын 15-ний өдрийн байдлаар) төмрийн нөөцийг бодитой (В) зэрэглэлээр 1,805,509.75 тн хүдэр, 594,222.61 тн метал, боломжтой (С) зэрэглэлээр 611,498.25 тн хүдэр, 190,647.05 тн метал, нийт бодитой болон боломжтой (В+С) зэрэглэлээр 2,417,008.0 тн хүдэр, 784,869.66 тн металлыг хүлээн авсугай.

2. Хүлээн авсан төмрийн нөөцийг ашигт малтмалын нөөцийн Улсын нэгдсэн тоо бүртгэлд бүртгэхийг Гео-мэдээллийн төв /Ц.Минжинсор/-д зөвшөөрсүгэй.

3. Хүлээн авсан нөөцийг бүртгэхтэй холбогдуулан АМГ-ийн 2007 оны 05 дугаар сарын 24-ний өдрийн 178 дугаар тушаалаар ашигт малтмалын нөөцийн Улсын нэгдсэн бүртгэлд бүртгүүлсэн MV-006701 тоот тусгай зөвшөөрлийн талбайд хамаарч буй нөөцөөс бодитой болон боломжтой (В+С) зэрэглэлээр 1,266,284.0 тн хүдэр олборлосон ба үлдсэн нөөцийг хасаж, нөөцийн хөдөлгөөн хийхийг Гео-мэдээллийн төв /Ц.Минжинсор/-д зөвшөөрсүгэй.

4. Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших MV-006701 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Дөрвөлжингийн төмрийн ордод 2003-2004, 2021 онуудад гүйцэтгэсэн хайгуулын ажлын үр дүнгийн тодотгол тайлан, хээрийн судалгааны анхдагч баримт, бичвэр дискийн хамт Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн хуралдааны дүгнэлт, түүний дагуу гаргасан Үндэсний Геологийн Албаны даргын шийдвэрийг хүлээн авсан өдрөөс хойш ажлын 5 өдөрт багтаан Геологийн баримтын төв архивд хүлээлгэн өгөхийг “Жинхуа орд” ХХК /Чэй Вэй Фэй/-д даалгагсугай.

ДАРГА О.ЧУЛУУН

АШИГТ МАЛТМАЛ,
ГАЗРЫН ТОСНЫ ГАЗРЫН ДАРГЫН
ТУШААЛ

2022 оны 07 сарын 08 өдөр

Дугаар 1/1119

Улаанбаатар хот

Техник, эдийн засгийн үндэслэл
хүлээн авах тухай

Засгийн газрын агентлагийн эрх зүйн байдлын тухай хуулийн 8 дугаар зүйлийн 8.4, Ашигт малтмалын тухай хуулийн 48 дугаар зүйлийн 48.4 дэх хэсэг, Эрдэс баялгийн мэргэжлийн зөвлөлийн 2022 оны 06 дугаар сарын 10-ны өдрийн Т/22-07-03 тоот дүгнэлтийг тус тус үндэслэн ТУШААХ нь:

1. Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших “Жинхуа Орд” ХХК-ийн MV-006701 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотголыг хүлээн авсанд тооцсугай.

2. Хүлээн авсан техник, эдийн засгийн үндэслэлийн үйлдвэрлэлийн нөөцийг бүртгэж, геологийн нөөцөөс хөдөлгөөн хийхийг Уул уурхай, судалгааны хэлтэс (С.Энхболд)-т даалгасугай.

3. Ашигт малтмал ашиглах үйл ажиллагааг техник, эдийн засгийн үндэслэлийн дагуу явуулах зөвшөөрөл олгох, хяналт тавьж ажиллахыг Уул уурхай, судалгааны хэлтэс (С.Энхболд)-т даалгасугай.

4. Техник, эдийн засгийн үндэслэлд тусгасан төслийн хүчин чадал, техник, технологид өөрчлөлт орсон, ордын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч өөрчлөгдсөн тохиолдолд уг техник, эдийн засгийн үндэслэлд тодотгол хийлгэхийг Уул уурхай, судалгааны хэлтэс (С.Энхболд)-т даалгасугай.

5. Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт орших MV-006701 тоот ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй Дөрвөлжингийн төмрийн хүдрийн ордыг ил аргаар ашиглах техник, эдийн засгийн үндэслэлийн тодотголыг хуулсан дискийг Уул уурхай, судалгааны хэлтэст хүлээлгэн өгөхийг “Жинхуа Орд” ХХК-д даалгасугай.

ДАРГА

Л.БАЯРМАНДАЛ

ХАМТРАН АЖИЛЛАХ ГЭРЭЭ

2021 оны 03 сарын 22 өдөр

Дугаар: 2021/024

Чингис хот

Энэхүү гэрээг Ашигт малтмалын тухай хуулийн 42 дугаар зүйлийн 42.1 дэх тасгад заасныг үндэслэн Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутаг дэвсгэрт Дөрвөлжин нэртэй MV-006701 дугаартай ашигт малтмалын ашиглалтын тусгай зөвшөөрөлтэй үйл ажиллагаа эрхэлж буй “Жинхуа орд” ХХК (цаашид “тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч” гэх)-тэй нутгийн захиргааны байгууллага дараах нөхцөлөөр харилцан тохиролцож, хамтран ажиллахаар байгуулав.

Нэг. Нийтлэг үндэслэл

1.1. Энэхүү гэрээ нь Хэнтий аймгийн Дархан сумын нутагт Ашигт малтмалын тухай хууль болон холбогдох бусад хууль тогтоомжийн дагуу олгосон тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн байгаль орчныг хамгаалах, уурхай яшиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх, аймаг, орон нутгийн нийгэм эдийн засгийн хөгжил, хүний хөгжлийг дэмжих, нийгмийн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр нутгийн захиргааны байгууллагатай хамтран ажиллахтай холбогдсон харилцааг зохицуулна.

1.2. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигч нь тухайн тусгай зөвшөөрөл бүхий талбай орших аймаг, сумын байгаль орчныг хамгаалах, уурхай ашиглах, үйлдвэр байгуулахтай холбогдсон дэд бүтцийг хөгжүүлэх, ажлын байр нэмэгдүүлэх, нийгэм эдийн засгийн хөгжил, хүний хөгжлийг дэмжих, нийгмийн хариуцлагыг нэмэгдүүлэх чиглэлээр сайн дурын үндсэн дээр дэмжлэг, туслалцаа үзүүлнэ.

Хоёр. Нутгийн захиргааны байгууллагын эрх, үүрэг

2.1. Энэхүү гэрээний хүрээнд нутгийн захиргааны байгууллага дараах эрх, үүргийг гэрээжүүлнэ:

2.1.1. Хууль тогтоомжоор олгогдоон бүрэн эрхийн хүрээнд тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчийн ашигт малтмал хайх, ашиглах, олборлох болон бүтээгдэхүүн ажлаарлалтын үйл ажиллагааг тогтвортой хэвийн явуулах нөхцөлөөр дэмжих

2.1.2. Тусгай зөвшөөрөл эзэмшигчээс гэрээгээр хүлээсэн үүргээ хэрэгжүүлэхийг хянагдах, уг гэрээгээр хүлээсэн үүргээ биелүүлээгүйгээс учирсан хохирлыг нөхөн төлүүлэх

